

דברי משיח

ה'תשמ"ז

התוועדות ש"פ וארא, ר"ח שבט

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פּךָה אלקים

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ וארא – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות ש"פ וארא, ר"ח שבט תשמ"ז – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ז".
בתור הוספה, בא בסוף הקונטרס קטעי יומן בפרסום ראשון שנכתבו ע"י ר' עזרא שי' מפעי בסוף חודש טבת תשל"ד.

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות¹ – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשמ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"–תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובוה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשמ"ו–תשמ"ח), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

כ"ח טבת, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פדה אלקים),
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

1) חלק מהתוועדות זו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ובהוצאה זו נערך חלק זה של התוועדות ע"פ הקלטת ה"חזרה" (ע"י ר' י.ב.), בשילוב פרטים מההשלמות להתוועדות ע"י "ועד הנחת התמימים" ו"ועד הנחת בלה"ק", ועוד. לשלימות הענינים המבוארים בשיחה – יש לעיין בשיחה המוגהת (התוועדות תשמ"ז ח"ב ע' 317 ואילך). השאר נערך ע"י ע"י שילוב ב' הנחות של "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק", בתוספת פרטים ע"פ הקלטת ה"חזרה", ועוד. המאמר נדפס בסה"מ ראש חודש ע' רי ואילך, ובהוצאה זו ניתוספו פרטים אחרים מה"חזרה".

בס"ד. ש"פ וארא, ר"ח שבט ה'תשמ"ז

הנחה בלתי מוגה

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני גוי' כן יעמוד זרעכם ושמכם¹, ואח"כ מסיים² והי' מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'. ומבואר במאמר ד"ה זה לאדמו"ר הזקן בעל ההילולא דכ"ד טבת (בתו"א³) ובדרושי רבותינו נשיאינו שלאחרי זה, עד לדרושי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא דיו"ד שבט⁴, דענין השמים החדשים והארץ החדשה דלעתיד לבוא קאי על גילוי חדש לגמרי, וזה קשור עם מ"ש⁵ כי תורה חדשה מאתי תצא, שלעתיד לבוא יהי' גילוי חדש לגמרי בענין התורה, שמזה יומשך גם ענין שמים חדשים וארץ חדשה, שזהו גילוי חדש, אשר אני עושה דייקא. ועוד זאת, דלעתיד לבוא גופא יהיו עליות בקדושה עצמה (כמבואר באגה"ק⁶ לבעל ההילולא דכ"ד טבת), ואדרבה, אז יהי' זה עיקר הענין, עלי' בקדושה גופא, ילכו מחיל אל חיל⁷. ואעפ"כ, הנה החידוש גמור שיהי' לעתיד לבוא תלוי בעבודת ישראל, דזהו מה שמסיים כן יעמוד זרעכם ושמכם, דמכיון שזרעכם ושמכם הם הגורם לגילוי זה, אף שגילוי זה הוא בחי' אתערותא דלעילא שהיא למעלה ושלא בערך מהאתערותא דלעילא הנמשכת ע"י אתערותא דלתתא, הנה לפיכך כן יעמוד זרעכם ושמכם⁸. ויש לומר דזה מובן גם ממ"ש לפני זה⁹ אי זה בית אשר תבנו לי גוי', דקאי אלפניו השמים כסאי והארץ הדום רגלי גוי', והיינו שענין השמים כסאי והארץ הדום רגלי ועד"ז השמים החדשים והארץ החדשה, הנה הכל תלוי בעבודת ישראל, תבנו דייקא. והנה בכללות קאי זה על עבודת ישראל במשך שית אלפי שנין דהוי עלמא¹⁰, אבל בפרטיות יותר הגילוי דלעתיד לבוא תלוי במעשינו ועבודתינו בזמן הגלות¹¹, ובמיוחד בדרא דעקבתא דמשיחא, שאז הוא זמן החושך וההעלם ביותר, חושך כפול ומכופל, כמבואר בכמה מקומות, וגם מובן בפשטות. דזהו מ"ש שם¹² ואל זה אביט אל עני

(1) ישע"י טו, כב (הפטרת שבת ר"ח).

(2) שם, כג.

(3) בראשית א, ג ואילך.

(4) ד"ה זה תרפ"א (סה"מ תרפ"א ע' רפא ואילך). תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ס"ע רלב ואילך).

(5) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(6) סכ"ו.

(7) תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה.

(8) תו"א שם ב, ד. סה"מ תרפ"א ע' שא ואילך. ועוד.

(9) ישע"י שם, א.

(10) ראה ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א. ע"ז ט, א.

(11) ראה תניא רפל"ז.

(12) ישע"י שם, ג.

ונכה רוח וחרד אל דברי, שענין אשר תבנו לי גו' נפעל ע"י עניות ונכות רוח, דענין עני ונכה רוח הוא במיוחד בחושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא. ומובן מכל זה, שתכלית שלימות הגילוי דלעתיד לבוא, תורה חדשה ושמים חדשים וארץ חדשה כו', הכל תלוי בעבודת ישראל בזמן הגלות ובחושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא דוקא. ובזה רואים את יוקר העבודה בזמן הגלות.

וביאור ענין זה (מה שדוקא ע"י העבודה בזמן הגלות וחושך הגלות באים אל הגילוי הכי עליון דלעתיד) יש לקשר (בדרך אפשר) עם המבואר בדרושי פ' וארא (בתו"א¹³ וכו'), ששם נתבאר ענין הגלות והגאולה (ומביא שם מתנ"ך, תורה שבכתב, וגם מתורה שבע"פ). ומבואר שם, דהגלות נמשל לעיבור והגאולה נמשלה ללידה, היינו הן הגאולה דמצרים שהמשילה בנבואת יחזקאל [בפרק (קאפיטל)¹⁴ המדבר על דבר גלות מצרים ויציאת מצרים] כל הענין לולד ביום הלידה כו', והן הגאולה דלעתיד. ומבאר שם, דזה שהגלות נמשל לעיבור הוא משום דכשם שבהיות הולד במעי אמו הנה אף שכל אבריו הם בשלימות, ועד שבסוף העיבור נגמרו גם שערי וצפרניו¹⁵, מ"מ אין בו שום ענין לעצמו, דעובר ירך אמו הוא¹⁶, ועיניים לו ולא יראה ואזניים לו ולא ישמע וכו', עד"ז בזמן הגלות הוא זמן העלם והסתר לגמרי שאין בו ראי' ושמיעה באלקות. משא"כ לעתיד לבוא בגאולה העתידה יהי' גילוי אלקות, ענין הלידה וכו'. אמנם יש לומר, שבענין זה יש דבר והיפוכו. דאף שמצד אחד ענין הלידה לגבי ענין העיבור הוא דבר חידוש לגמרי כמבואר בהמאמר, וכמו שהוא להלכה בפועל, שלפני שנולד הרי עובר ירך אמו הוא משא"כ לאחר שנולד¹⁷ חל עליו דין פיקוח נפש הדוחה כל התורה כולה¹⁸, ועוד ענינים. אבל מאידך גיסא הרי העיבור הוא ההכנה אל הלידה, דמבלי שיהי' עיבור תחילה אי אפשר שיהי' ענין הלידה. ובפרט שבהיותו בעיבור כבר נגמרו כל אבריו בשלימות כולל אפילו שערות וצפרניים, והחידוש שבלידה לכאורה הוא רק בזה שמקודם הי' במעי אמו ואח"כ נעשה מציאות בפני עצמו. ומזה מובן גם בענין הגלות, שמצד אחד היחס דגאולה לגבי גלות הוא באין ערוך לגמרי, אבל מאידך גיסא כל הגילויים שבגאולה תלויים בהעבודה בזמן הגלות, והיינו שכל הענינים שיהיו בהגאולה כבר ישנם

13) נה, א ואילך. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קלד ואילך. ובכ"מ.

16) גיטין כג, ב. וש"נ.

17) ראה ר"ן ליומא שבהערה הבאה. וש"נ.

18) ראה יומא פב, א. כתובות יט, א. ועוד. וראה

גם שיחה שלפני המאמר (נדפס לקמן) ס"ד.

14) טז.

15) ראה יבמות פ, ריש ע"ב.

בזמן הגלות, ובלשון הידוע¹⁹ עמדו הכן כולכם, שכבר מוכנים לגמרי אל הגאולה, וצריכים רק לצחצח את הכפתורים, ועד שאפילו את זה כבר עשו, והכפתורים כבר כמעט מוכנים וכו' (כמבואר הענין במ"א²⁰), וענין זה הוא המביא את הגאולה. ויש לומר דזהו מה שמבואר בתו"א שם²¹ שתכלית השלימות של ימות המשיח תלוי במעשינו ועבודתינו בימי הגלות, כי גם בזה דומה גלות וגאולה לעיבור ולידה כנ"ל.

והנה בהמשך המאמר שם²² מבואר מ"ש²³ וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב גו' ושמי הוי' לא נודעתי גו' לכן אמור לבני ישראל אני הוי', ע"פ ביאור מעלת משה רבינו על האבות. דענין האבות הוא העבודה בג' המדות דחג"ת, אהבה יראה ורחמים (אברהם אהבה יצחק יראה ויעקב רחמים), משא"כ משה רבינו ענינו הו"ע הביטול, כמ"ש²⁴ ונחנו מה, וכמ"ש²⁵ והאיש משה עניו מאוד גו', ולפיכך דוקא אצלו הי' הגילוי דשם הוי', ובאופן נודעתי, באופן של דעת, כמבואר ענינו בתניא²⁶, שענין הדעת הוא שיתקע מחשבתו בחוזק וכו', ולכן ממנו נולדה מדת האהבה וענפי' ויראה וענפי'. ויש לומר, דכשם שהוא בעבודת הגלות לגבי הגאולה, עד"ז הוא גם בעבודת האבות לגבי משה רבינו, דאף שהגילוי דשם הוי' שהי' למשה רבינו הוא שלא בערך לגמרי, שהרי לפני זה היתה הגזירה²⁷ דתחתונים לא יעלו ועליונים לא ירדו, ודוקא בשעת מתן תורה בטלה גזירה זו, אבל מ"מ עבודת האבות היתה בבחי' הכנה לגילוי זה דמתן תורה (כמבואר במ"א²⁸).

ובזה יש לבאר מה שמוכן בהמשך הדרוש שם, שעבודת האבות לגבי עבודת משה רבינו היא ג"כ ע"ד עיבור ולידה. דלכאורה דבר נפלא (א' מורא'דיקע זאך) לומר שעבודת האבות היא בבחי' עיבור, שהרי נתבאר לפני זה דעיבור הוא בחי' עיניים לו ולא יראה ואזניים לו ולא ישמע. [והיינו לא רק שהוא בבחי' עיניים לו ולא יראה לגבי הגילוי שבלידה, הגילוי דלעתיד, שהחידוש דלעתיד הוא גילוי בחי' ראי', אלא עוד זאת, שהוא גם בבחי' אזניים לו ולא ישמע]. וא"כ

23) ריש פרשתנו (וארא ו, ג-ו).

24) בשלח טז, ז-ח.

25) בהעלותך יב, ג.

26) ספ"ג.

27) תנחומא פרשתנו טו. שמו"ר פי"ב, ג.

28) ראה לקו"ש חט"ו ע' 75 ואילך. וש"נ.

19) אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ריש ע' רעט. וראה „היום יום" טו טבת. ובכ"מ.

20) שיחת שמח"ת תרפ"ט. וראה דברי משיח – שיחות שנה זו: ש"פ ויחי ס"כ; ש"פ שמות סל"ו.

21) נה, ב.

22) שם, ד ואילך.

יפלא מאוד איך אפשר לומר זה על עבודת האבות, דהרי האבות הן הן המרכבה²⁹ (כמ"ש³⁰ ויעל מעליו אלקים), היינו שכל אחד ואחד מהאבות בתור פרט, אברהם יצחק ויעקב, ה' בבחי' מרכבה להקב"ה (ועד שנאמר גבי אברהם ואברהם עודנו עומד לפני הוי"ו³¹, ואמרו רז"ל³² תיקון סופרים הוא זה שהשכינה היתה ממתנת לאברהם). ואין הכוונה בזה כפי שהאבות הם בגן עדן או לעתיד לבוא או לאחרי מתן תורה, אלא שהאבות בפשטות כפי שהיו בעולם הזה הגשמי לפני מתן תורה היו בבחי' מרכבה לרצון העליון בכל רגע ורגע במחשבה דיבור ומעשה שלהם (כמבואר בתניא³³). וא"כ יפלא מאוד לומר שעבודה זו היא בבחי' עיניים לו ולא יראה ואזניים לו ולא ישמע. אך ביאור הענין יובן ע"פ הנ"ל, כי הגם שלגבי הלידה נחשב זה ענין של עיניים לו ולא יראה וכו', מ"מ, מאידך גיסא הרי עבודה זו היא הגורמת ומביאה את הגילויי דהגאולה.

וי"ש לומר הביאור בזה שהגלות הוא המביא את הגאולה (ע"ד עיבור המביא את הלידה), משום שגם בזמן הגלות ישנה לא רק העבודה דהאבות הנ"ל אלא גם עבודת משה, ענין הביטול. וע"ד המבואר בתו"א פ' ויחי³⁴, שלאחרי ג' השבטים ראובן שמעון לוי בא יהודה. דראובן ענינו ראי' וחסד, ושמעון ענינו שמיעה וגבורה, ולוי ענינו רחמים, דזהו מה שלוי הוא מלשון חיבור (הפעם ילוח אישי אלי³⁵), כי ענין הרחמים הוא חיבור המרחם וזה שמרחמים עליו. אמנם לאחרי זה בא שלימות הענין דיהודה, שבשם יהודה נכלל כל שם הוי", דענינו של יהודה הוא ענין הביטול, כמ"ש גבי יהודה³⁶ הפעם אודה את הוי"ו ותעמוד מלדת, ענין ההודאה והביטול. שמזה רואים, שגם בעבודה שלפני מתן תורה ישנו ענין הביטול דיהודה שבדוגמת ענין משה, ועד"ז יובן גם בזמן הגלות בכלל.

והנה מבואר בהדרושים שם³⁷, דמה שאמרו רז"ל³⁸ אין קוראין אבות אלא לשלשה הוא משום שעבודת האבות ישנה בכל אחד ואחד מישראל (משא"כ בשבטים שיש לך אדם שאין בו מדריגת שבט פלוני), וכן מפורש במשנה³⁹ שהאב זוכה לבנו בה' דברים וכו', היינו שהבנים דומים לאביהם. ומכל זה מובן, דכשם שהי' בעבודת האבות בזמנם, עד"ז הוא גם מעשינו ועבודתינו

29) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. זח"ג רנז, ב. תניא פכ"ג (כח, ב). רפל"ד.

30) וישלח לה, יג. הובא בב"ר פמ"ז שם.

31) וירא יח, לג.

32) ב"ר פמ"ט, ז.

33) שבהערה 29.

34) מה, א ואילך.

35) ויצא כט, לד.

36) שם, לה.

37) תו"א שם נה, א. מאמרי אדה"ז שם.

38) ברכות טז, ב.

39) עדיות פ"ב מ"ט.

בזמן הזה, בזמן הגלות, שיש לנו הכחות שהיו להאבות, משום שהאבות זכו לנו בה' דברים כו'. ובפרט ע"פ פרש"י ר"פ וארא אל האבות דייקא, שהגילוי להאבות הי' בתור אבות של כל ישראל⁴⁰. ולכן יש בכחנו לפעול כל הענינים ע"י העבודה הנ"ל, וכנרמז הענין בתו"א שם, ומפורש בארוכה בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר, כולל ההבטחה דעמדו הכן כולכם כו' והכנת הכפתורים וכו'.

וזהו כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה גו' כן יעמוד זרעכם ושמכם, דאף שיהי' לעתיד לבוא הגילוי דשמים חדשים וארץ חדשה ותורה חדשה, והגילוי דחודש בחדשו ושבת בשבתו (למעלה משבת סתם וחודש סתם⁴¹), ובאופן דאשר אני עושה דייקא (ע"ד מ"ש בר"פ וארא אמור לבני ישראל אני הוי'), מ"מ הרי כל זה נפעל ע"י מעשינו ועבודתינו, שבהם ישנו מעין הגילוי דלעתיד לבוא. ונזכה בקרוב ממש לקיום היעוד והי' מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר הוי', ובפרט כשקורין זה בהפטרת הפרשה בשבת קודש בברכה לפני' ולאחרי' (ובסיום וחותם ההפטרה). וזוכים לגילוי שמים חדשים וארץ חדשה ותורה חדשה ונשמות חדשות, ובפרט ע"י הקדמת הגילוי דתורה חדשה בכחי' פנימיות התורה באופן דיתפרנסון מיני'⁴², שגילוי זה עצמו הי' ע"י נשמה חדשה דוקא שהוא אדמו"ר הזקן, כמאמר הבעש"ט הידוע (הובא ע"י נשיא דורנו⁴³). ויהי רצון שמהדיבור בכל ענינים אלו נבוא לקיום נקודת הענין שהיא נקודת התמצית ונקודת ההתחלה ועיקר כל העיקרים, הגאולה האמיתית והשלימה בפשטות, ומיד הן נגאלין.

(40) ראה לקו"ש חט"ז ע' 52 ואילך.
 (41) ראה לקו"ת ס"פ בחוקותי (ג, ד). סה"מ
 (42) תקו"ז ת"ו (בסופו). וראה לקו"ש חכ"ד ע'
 136 הערה 35. וש"נ.
 (43) סה"ש תש"ה ע' 127 ואילך. ועוד.

(40) ראה לקו"ש חט"ז ע' 52 ואילך.
 (41) ראה לקו"ת ס"פ בחוקותי (ג, ד). סה"מ
 תרע"ח ע' קעח"ט. ובכ"מ.

בס"ד. התוועדות ש"פ וארא, ר"ח שבט ה'תשמ"ז

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

א. דובר כמה פעמים, שכל התוועדות קשורה עם זמן ומקום מיוחד. אבל בזה גופא ישנם ריבוי ענינים שמהם ניתן להפיק הוראה בנוגע למעשה בפועל, "המעשה הוא העיקר"¹.

והרי צריך לדעת איזה ענין לדבר, או עכ"פ במה להתחיל לדבר (כי אין להתחיל לדבר אודות ריבוי ענינים ביחד).

והרי בודאי יש בזה – כמו בכל עניני עבודה – סייעתא דשמיא ועזר מהקב"ה ללכת בדרך הישר ("הקב"ה עוזרו"²), ועאכו"כ כשזהו דיבור הקשור עם ציבור שלם של עשרה מישראל, וכמה עשיריות מישראל, וכן הלאה, שבודאי יביא תועלת לרבים – לכל אלו השומעים עכשיו, ולכל אלו שישמעו זאת אח"כ.

אבל לאידך גיסא, לא מספיק לומר שמכיון שיש את העזר וסיוע של הקב"ה – אין צריכים לעשות מאומה לבד, ולומר "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים"³ – כי זהו היפך הוראת התורה והיפך רצון הבורא, אלא יש צורך להתבונן ולהתייגע למצוא מהו ענינו העיקרי דיום זה.

וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴, שהמאמר "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים" מובא בסוגיא בגמרא (בסיום מסכת סוטה) המדברת אודות דברים בלתי רצויים דעקבות משיחא, מכיון שגם טענה זו ש"אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים", שאין צריכים לעשות מאומה אלא להישען על הקב"ה – הוא דבר בלתי רצוי, ענין שהוא היפך הוראת התורה,

כי ע"פ ציווי ה' בתורתו מוכרחת להיות העשי' ועבודה של אדם לשרת את קונו⁵, וכמ"ש⁶ "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה" דוקא. צריך להיות "בכל אשר תעשה"⁷, ודוקא אז "וברכך ה' אלקיך", עד לברכה שאינה רק בערך לעשייתו (ענין השכר, "לפום צערא אגרא"⁸),

(5) ראה משנה וברייתא סוף קידושין.

(6) פ' ראה טו, יח.

(7) ראה ספרי עה"פ. וראה לקו"ת תצא לו, רע"ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרמח. ועוד.

(8) אבות פ"ה מכ"א.

(1) אבות פ"א מי"ז.

(2) קידושין ל, ב. ב"ב עה, רע"א.

(3) סוטה מט, ריש ע"ב (ע"פ הגירסא שבמס' סוטה עם שינויי נוסחאות מתוך כת"י (ירושלים, תשל"ט). וכו"ה בסה"ש שבהערה הבאה).

(4) ראה סה"ש תש"ב ריש ע' 17.

ואפילו לא רק באופן ד"יגעת ומצאת"⁹, כמו מציאה שהיא שלא בערך להיגיעה¹⁰ (כמדובר כמה פעמים), אבל זהו עדיין במדידה והגבלה, "מצאת" של האדם (לפי ערך הכלים שלו), נוסף לזה שזהו סוף-סוף תוצאה ובערך ליגיעתו,

אלא באופן של "וברכך ה' אלקיך", לפי הישג הקב"ה, שהוא שלא בערך לגמרי "לתעשה", היינו דאע"פ שה"ברכך ה' אלקיך" הוא "בכל אשר תעשה", עשיית האדם, מכל מקום אין הכוונה שהאדם הוא המוצא ("מצאת") יותר מהעשי, אלא "ברכך ה' אלקיך" – למעלה ממדידה והגבלה לגמרי.

[יש להאריך כמה וכמה בריבוי הדרגות שבזה, עד שלא בערך. ואכ"מ].

ועד שפעולת האדם לשרת את קונו מגיע ("דערגרייכט") ומוסיף כביכול בהקב"ה עצמו – כמ"ש¹¹ "למעשה ידיך תכסוף", היינו שה"תכסוף" של הקב"ה הוא ב"מעשה ידיך", ענין העשי, וע"י "מעשה ידיך" מיתוסף בזה (בהקב"ה) שנעשה אצלו "תכסוף", שזהו עד בעצמותו ית', שלמעלה מכל הטעמים לגמרי – כמאמר הידוע של אדמו"ר הזקן (בעל ההילולא דכ"ד טבת)¹² ב"נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים"¹³, שעל תאווה אין קושיא ("אז אויף אַ תאווה איז קיין קשיא ניט"). היינו, ש"למעשה ידיך תכסוף" הוא מילוי תאותו של הקב"ה (עצמות ומהות), שלמעלה מכל הטעמים.

ויש לומר ההוספה ב"תכסוף" לגבי "נתאווה" – ש"תכסוף" מורה על ענין של גילוי והמשכה לדבר המתאווה, מלשון "נכסוף נכספת"¹⁴, בחי' חכמה¹⁵ ובחי' חסד¹⁶ – גילוי אחר גילוי; משא"כ "נתאווה" פירושו רק עצם הענין ד"נתאווה", אבל זה אינו מורה על ענין של גילוי והמשכה כו'. ובחידוש דגילוי ("תכסוף") עצמו יש מעלה נפלאה ("אָ געוואַלדיקע מעלה") – כי בגלל זה נברא כל סדר ההשתלשלות.

וכן בנוגע לענינו, בכדי לדעת באיזה ענין יש להתחיל לדבר, אינו מספיק להישען רק על הקב"ה, אלא ה"תכסוף" של הקב"ה הוא שיהי' ענין העשי, העבודה ועשי' של יהודי, שיתייגע ויחפש בתורה (שבה ישנן כל ההוראות) באיזה ענין להתחיל לדבר, עד שימצא הוראה ברורה, או עכ"פ רמז.

ב. בנוגע ליום זה – ראש חודש שבט, אין צורך לחפש חזק, ואין זקוקים לרמז וכיו"ב, כי זה מקרא מלא דיבר הכתוב בתורה שבכתב (שהיא בגילוי כל כך עד שאפילו

13) תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.
14) וישלח לא, ל.
15) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רעו ואילך.
16) ראה תניא רפ"ג. אוה"ת תצוה ע' א' תריג. אחרי ע' צו. ועוד.

9) מגילה ו, ריש ע"ב.
10) ראה סנהדרין צז, סע"א.
11) איוב יד, טו.
12) הובא באוה"ת בלק ע' תתקצו. המשך תרס"ו ס"ז. ו. סה"מ תש"ב ע' 34. ובכ"מ.

הצדוקים מודים בה, כפי שנוגע גם להלכה¹⁷, וכמבואר בשיעור רמב"ם היומי¹⁸):
 "בעשתי עשר חודש באחד לחודש . . הואיל משה באר את התורה הזאת"¹⁹:

גם "בן חמש למקרא"²⁰ יודע ש"בעשתי עשר חודש" הוא חודש שבט, שהרי "החודש הזה לכם ראש חודשים"²¹ מתחיל מניסן, ושבט הוא חודש העשתי עשר, ו"בעשתי עשר חודש באחד לחודש" הוא ראש חודש שבט.

ומה הי' אז? – "הואיל משה באר את התורה הזאת", שזהו ענין של מעשה בפועל הקשור עם הזולת – "בשבעים לשון פירשה להם"²², שתרגם את התורה אפילו עבור מי שזקוק לכך מפני שאינו מבין לשון הקודש, כי אין זמן לחכות עד שילמד לשון הקודש, אלא צריכים לתת לו את זה מיד.

ובזה מיתוספת עוד הדגשה: "הואיל משה באר את התורה הזאת" פירושו, שאז התחיל לבאר את התורה²². היינו, דאין הכוונה שבאותו יום פעל זאת באופן שזהו מוכן ועומד, אלא רק התחיל בזה, שזה גופא מראה שיש לזה פעולה נמשכת.

ובזה (פעולה נמשכת) יכולים להיות כמה אופנים: שאינו עושה זאת פעם אחת בלבד, אלא עושה זאת במשך כל היום; או שעושה זאת במשך שלושה ימים ("חזקה"²³), ועד לשבוע וחודש; ואילו כאן זהו יותר מחודש – קרוב לארבעים יום, החל מראש חודש שבט ועד ז' אדר (ועד בכלל), שבמשך כל זמן זה "באר את התורה הזאת",

ויתירה מזה – כמדובר כבר פעם בארוכה²⁴ שפעולת ההכנה של משה (כולל ענין זה ד"באר את התורה הזאת") נמשכה גם בזמנו של יהושע, עד לעשירי בניסן²⁵ – סה"כ יותר משני חדשים.

ג. ומזה יש לכל אחד להפיק הוראה בעבודתו:

תוכן העבודה דראש חודש שבט הוא – שאז צריך להיות "באר את התורה הזאת", היינו שעל כל אחד לתרגם את התורה שיש לו בידיעתו. – אין הקב"ה מבקש "אלא לפי כחך"²⁶, ואי אפשר לתבוע מכל אחד שיסביר לזולת את כל התורה, אבל את מה שהוא יודע – עליו למסור לזולת, ולא להמתין עד שהלה ילמד לשון הקודש, אלא באיזה מעמד ומצב שהשני יהי' – גם אם זקוק לתרגום ב"שבעים לשון".

ואין הכוונה שיעשה את זה בהתאם לזמן הפנוי שיהי' לו, אלא כמו משה רבינו שהחל לבאר את התורה בראש חודש שבט, כי חישב שזה יהי' זמן מספיק עבור כך:

(17) ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך דבר שהצדוקים מודים בו (כרך ז בתחלתו). וש"נ.
 (18) הלי' ממרים פ"ד. – ראה אנציקלופדי' שם (ע' ב). וש"נ.
 (19) דברים א, ג"ה.
 (20) אבות פ"ה מכ"ב.
 (21) בא יב, ב.
 (22) פרש"י עה"פ (ה).
 (23) ב"מ קו, ריש ע"ב. וש"נ.
 (24) ראה שיחת י"ט כסלו תשמ"ב (התוועדויות ח"ב ע' 30-529).
 (25) יהושע ד, יט.
 (26) תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.

הרי מובן בפשטות שמשה רבינו בודאי ידע מקודם שהסתלקותו תהי' בז' אדר, שאז "מלאו ימי ושנותי"²⁷ (ואי אפשר לומר שידע מזה רק באותו יום), ובפרט כפי שרואים שהכין את יהושע לכך²⁸; ובאם הי' זקוק ליותר זמן עבור "באר את התורה" – הי' מתחיל מוקדם יותר, והטעם שהתחיל בראש חודש שבט הוא – כי חישב שזה יהי' זמן מספיק עד הסתלקותו לפעול את שלימות הענין ד"באר את התורה הזאת".

ובמילא יש מזה הוראה לכל אחד מישראל, שעליו לפעול ענין זה בשלימות – למסור לכל בני ישראל שבסביבתו, בכל מקום שידו מגעת, את התורה שבידיעתו.

ובהדגשה – "באר היטב": לא ש"זירוק לו מילה" ("אריינווארפן אַ וואָרט צו יענעם") ואח"כ יהי' איך שיהי'; אלא באופן דפעולה נמשכת (כנ"ל) – משך זמן רצוף, ובאופן שמסביר זאת לו עד שיביין היטב ויקבל זאת. והבחינה בכל זה – בפשטות – כאשר רואים את הצלחת פעולת הלימוד עם הזולת, עד שגם הוא מתחיל לעסוק בעצמו בענין ד"באר את התורה", ובלשון הידוע²⁹ – "נרות להאיר".

וזהו הלימוד מראש חודש שבט והנהגתו של משה רבינו. דאע"פ ש"מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לכו לגשת" אפילו לאפס קצהו של משה רבינו, שזהו לשון המובא בתניא³⁰ ע"י אדמו"ר הזקן (בעל ההילולא דיום ראשון "זונטיק") כ"ד טבת, שבשבת זו נעשה ה"ויכולו"³¹ (דיום ראשון) – הרי בהמשך לזה גופא אומר אדמו"ר הזקן ש"אפתשטותא דמשה בכל דרא ודרא"³², ונוסף לזה – ישנו בחי' משה שבכאו"א³³, באופן גלוי כל כך עד ששייך למעשה בפועל; דזהו הביאור³³ במארוז"³⁴ ש"יראה מילתא זותרתא היא" – שמצד בחי' משה שבו, כל עניני עבודת ה' בנוגע למעשה בפועל, "ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו"³⁵, הוא "מילתא זותרתא" אצל כאו"א.

ועד"ז בנוגע לענינינו – ענין זה שייך לכאו"א, שמצד בחי' משה שבו, עליו למסור לכאו"א את עניני התורה שבידיעתו.

ד. ובוזה נכללת גם הוראה לילדים, עד "בן חמש למקרא", ופחות מזה, שהרי "תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב"³⁶, היינו שהתורה היא ירושה לכל אחד מישראל, ובכל אחד ישנו הבחי' משה – לא רק כשנעשה בר מצוה (שאו הוא "עיקר כניסת נפש הקדושה באדם"³⁷), אלא גם ילד,

פנ"ו, ז. זח"ג רעג, א. תניא שם.

(33) תניא רפמ"ב.

(34) ברכות לג, ב. מגילה כה, א.

(35) עקב י, יב.

(36) ברכה לג, ד.

(37) שו"ע אדה"ז או"ח (מהדרות) סוס"ד.

(27) ר"ה יא, א. וש"נ. פרש"י וילך לא, ב.

(28) פינחס כז, יח ואילך.

(29) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. ובכ"מ.

(30) פמ"ד (סג, א).

(31) בראשית ב, א. ראה אוה"ת עה"פ (בראשית מב,

סע"ב ואילך. (כרך ג) תקה, ב ואילך. תקת, א ואילך).

(32) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. ריד, רע"א). וראה ב"ר

ועד לתינוק בן יומו, מיד בצאתו לאויר העולם (שכבר אז³⁸ "יורש את הכל"³⁹), שהרי יש כו"כ דינים הנוגעים מיד בצאתו לאויר העולם [והאמת היא שאפילו בעובר ישנם ענינים אלו (מצד ההכנה דטהרת המשפחה, וכן במשך חדשי העיבור וכו', כמבואר בספרים⁴⁰, וכמסופר גם ברשימות כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴¹); אבל המדובר כאן הוא בנוגע לדינים המתחדשים אחרי שיצא לאויר העולם].

ואין הכוונה שדינים אלו נוגעים רק אליו, אלא בעת לידת ילד יהודי ניתוספים דינים (בנוגע אליו) השייכים לכאן⁴² מישראל. החל מהדוגמא הפשוטה דפיקוח נפש (שדוחה כל התורה כולה⁴²), שעל כל אחד מישראל, אפילו יהודי הנמצא אי-שם בקצוי תבל, חלה החובה והזכות דפיקוח נפש דילד זה, מרגע צאתו לאויר העולם!⁴³

ובמילא, כאשר משהו טוען שהוא "גדול", ומה לו להתעסק עם אותו תינוק שיצא לאויר העולם – אומרים לו: אדרבה – אם אתה "גדול" המקיים את כל המצוות, הרי אתה "דתי" יותר ("פרימער") ומקיים כל מצוה בתוספת הידור, וא"כ עליך לדעת שע"ז שתינוק זה יצא לאויר העולם – נוגע אליך קיום המצוה דפיקוח נפש דתינוק זה באופן "דתי" יותר!

ועד (כמדובר כמה פעמים⁴⁴) שזה נוגע אפילו לכהן גדול, הנמצא בקודש הקדשים באמצע עבודת הקטורת דיום הכיפורים, שכאשר מגיעה אליו ידיעה אודות פיקוח נפש של יהודי הנמצא אי-שם בקצוי תבל, כולל גם תינוק זה שיצא זה עתה לאויר העולם – עליו להפסיק עבודתו בכדי להציל תינוק זה!

ואע"פ שאותו תינוק נמצא אי-שם בקצוי תבל, וא"כ כיצד יכול הכהן גדול לעזור לו בכך שיפסיק מעבודתו – הרי בפשטות, על כהן גדול לא שואלים שאלות ("אויף אַ כהן גדול איז קיין שאלות ניט")... ובודאי יכול הכהן גדול לפעול בזה, אע"פ שנמצא במקום אחר לגמרי!

ובנוגע לעניננו: מכיון שהתורה היא ירושה לכל אחד, ויש בחיי משה בכל אחד, אפילו ילד קטן ("אָ פּיצל קינד") – גם עליו חלה הוראה זו שמפיקים מראש חודש שבט, "הואיל משה באר את התורה הזאת", הן בנוגע לילד יהודי – שישפיע על חבריו, והן בנוגע לילדה יהודי – שתשפיע על חברותי' (דבזה אין נפקא מינה בין ילד לילדה).

42) יומא פב, א. ועוד.

43) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח ס"ל ס"ח. וש"נ.

44) שיחות: ש"פ תולדות תשמ"ה (שיחות קודש ח"א ס"ע 743; התוועדויות ח"ב ע' 751); יום ב' דר"ה תשמ"ו (שיחות קודש ח"א ע' 11; התוועדויות ח"א ריש ע' 34).

38) ראה נדה מד, רע"א (כמשנה). עירובין ע, ב.

39) ב"ב קמ, ב (כמשנה).

40) ראה מקומות שנשמנו בס' אוצר הברית (ירושלים, תשמ"ו) ס"ז.

41) ראה סה"ש תש"ה ריש ע' 129.

ה. ובכל זה – אין הכוונה לענין של דיבור, אלא למעשה בפועל: לא מספיק לדבר אודות כך ולקבל החלטות טובות, אלא יש לקיים זאת במעשה בפועל, "המעשה הוא העיקר",

וכנ"ל – "למעשה ידיך תכסוף", שהקב"ה כוסף דוקא לענין של מעשה, ודוקא עי"ז נעשה דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה הימנו.

והעבודה בעינינים אלו צריכה להיות מתוך שמחה וטוב לבב, ובפרט בעמדנו ביום השבת שענינו שמחה ("וביום שמחתכם אלו השבתות"⁴⁵) ותענוג⁴⁶.

ובפרט דנוסף לכך שיום זה (ראש חודש שבט) הוא שבת – גם כל השנה כולה היא "שבת להוי"⁴⁷ להיותה שנת השמיטה, וגם ראש השנה חל להיות בשבת, שזה מוסיף עוד יותר בנתינת כח לקיום העבודה בפועל מתוך שמחה וטוב לבב.

וכאמור – הכוונה היא במעשה בפועל, "טאַפּאַרו דאָ פּלאַחו"⁴⁹ (הקרדום על העץ), בפועל ממש, שכאשר יש "אעא" שבו "לא סליק בי' נהורא" – זקוקים ל"טאַפּאַרו" (קרדום) ל"מבטשין ליי"⁴⁹, בכדי שיהי' "סליק בי' נהורא" ב"אעא" זה,

ובאופן שידוע שהענין נוגע אליו – שבכדי שב"אעא" שלו יהי' "סליק בי' נהורא", זקוק ל"טאַפּאַרו" זה, ובאופן דמעשה בפועל הנראה לעינינים, עד שאפילו אינו-יהודי רואה ומבין בלשונו שזהו "טאַפּאַרו".

[ולהעיר, שזה ("טאַפּאַרו דאָ פּלאַחו") הוא בלשון המדינה שבה היתה התגלות החסידות, מאדמו"ר הזקן (בעל ההילולא דכ"ד טבת) עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר, הן אמירת החסידות, והן הדפסת והפצת החסידות, וכמו כן מובן גם בנוגע לענינו בלשון כל עם ועם, כולל מדינה זו].

ועי"ז שיהי' "טאַפּאַרו דאָ פּלאַחו", יתחיל ה"אעא דלא סליק בי' נהורא" להאיר הן אצל עצמו, והן בכל העולם כולו – שיאיר את החושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא, ועד לאור הנעשה לשלהבת השורפת ומכלה את שיירי הגלות ומביאה את הגאולה,

כפסק דין הרמב"ם⁵⁰ שע"י מעשה אחד ("המעשה הוא העיקר"), "מצוה אחת" יהודי מכריע "את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", עד הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[אחרי שיחה זו ניגנו "מי ארמיא אדמורא"].

48 ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 105. תש"ב ע' 84.

תש"ד ע' 104. ובכ"מ.

49 זח"ג קסח, א. תניא רפכ"ט.

50 הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

45 בהעלותך י, י ובספרי עה"פ.

46 ראה ישעי' נח, יג.

47 בהר כה, ב. ד.

– שיחה ב' –

ו. מכיון שקביעות שנה זו היא (כמעט) כקביעות שנה שעברה, וגם אשתקד חלה שבת פרשת וארא בראש חודש, ואז גם התקיימה התוועדות – אין צורך לחזור על הדברים שנאמרו אז (מכיון שהם בדפוס⁵¹, שזהו לדורי דורות⁵²), אלא נשתדל לדבר אודות החידושים בשנה זו (כמדובר כמה פעמים בהתוועדויות האחרונות⁵³ שמחפשים תמיד דבר חידוש).

ואע"פ שישנו הציווי "בכל יום יהיו בעיניך חדשים"⁵⁴, כולל גם הענינים שנאמרו אשתקד – הרי קל יותר לפעול חידוש עי"ז שמדברים ענינים חדשים ממש.

אבל מזה מובן ג"כ, שאפילו אם יש ענין שהי' גם בקביעות שנה שעברה, אלא שאז לא דובר על כך (או שדובר, אבל לא כפי שזה נמשך במעשה בפועל), הרי גם בזה יש חידוש ממש כשמדברים אודות כך עכשיו. – באמת היו צריכים לדבר על זה אז, אבל העיקר הוא המציאות בפועל – והמציאות בפועל היא שלא דובר על זה אז (מאיזו סיבה שתהי'), ובמילא זהו חידוש ממש כשמדברים על זה עכשיו.

וזהו בנוגע לשיעור תהילים של יום זה – ראש חודש שבט (דאשתקד דובר אודות השיעור חומש, אבל לא אודות השיעור תהילים), כידוע המנהג שגילה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁵⁵ מהבעש"ט ואדמו"ר הזקן, וכך הנהיגו רבותינו נשיאינו⁵⁶ – שבכל יום יאמרו את השיעור תהילים כפי שנחלק לימי החודש.

[ובזה מתעוררת התמי': מכיון שמדברים בהתוועדות אודות כמה שיעורי תורה (כמו השיעור בחומש, וכיו"ב) – למה אף אחד לא עורר או ביקש שידובר גם אודות השיעור תהילים?]

אבל באמת אין זו קושיא כלל, אלא מזה רואים עד כמה מתעסקים בלהט ("מ'איז פאַרקאָכט") בענינים אלו... ובמכל שכן וקל וחומר מענין התפילה למלך מלכי המלכים הקב"ה: תוכן מצות התפילה הוא ש"שואל צרכיו שהוא צריך להם" (כמ"ש הרמב"ם⁵⁷), היינו, שאדם מתפלל עבור צרכים החסרים לו; אבל כאשר אין לאדם צורך בדבר מסויים – אינו מבקש על כך. ועאכו"כ שכן הוא בנוגע לבקשה מבשר ודם: מכיון שאין לו צורך בדיבור אודות השיעור תהילים, וכל הענין אינו חסר לו – לכן אינו מבקש על כך. הוא הרי "איש אמת" ("אן אמת'ער מענטש") – במילא אינו מבקש על ענין שאינו נוגע לו...

משיח) ס"א.
54) ראה פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז. ועוד.

55) אגרות-קודש שלו ח"א ע' תקצט. ובכ"מ.

56) ראה שם ח"ג ע' תעג.

57) הלי' תפלה פ"א ה"ב.

51) לקו"ש חכ"ו ע' 311 ואילך. שיחות קודש תשמ"ו ח"ב ע' 441 ואילך; התוועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 386 ואילך.

52) פתגם הצ"צ – אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י"צ ח"ב ע' שפכ. לקו"ש ח"ב ע' 522. ועוד.

53) שיחות שנה זו: עשרה בטבת; ש"פ שמות (דברי

ובכל אופן, אי הרגש הצורך שבדבר אינו משנה את המציאות, ולכן, יש להתעכב גם על שיעור היומי בתהילים, בקשר ובשייכות לענינו העיקרי דיום זה].

ז. בהתחלת שיעור התהילים, המתחיל מהקאפיטל הראשון, ובו גופא – בהתחלתו, כתיב: "אשרי האיש גו".

ואיתא במדרש⁵⁸, דזה שדוד המלך התחיל את התהילים ב"אשרי האיש" הוא מפני שמשא רבינו סיים ב"אשריך ישראל", ו"ממקום שפסק משה משם התחיל".

והנה, ספר תהילים הוא בכתובים, והסיום דמשה רבינו הוא סיום התורה, וביניהם באים נביאים, וא"כ – מהו ענין ההמשך ביניהם?

אלא, שזה מוכן בפשטות גם ל"בן חמש למקרא":

משה רבינו "הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁵⁹, עמו התחילה הגאולה, ומזה צריכה לצאת הגאולה השלימה, שזה יהי' ע"י דוד מלכא משיחא. וכידוע ל"בן חמש למקרא" שהגאולה תהי' ע"י דוד – גם לפני שלמד זאת, שהרי שמע זאת בביתו וב"חדר", והוא יודע שמכריזים בקידוש לבנה "דוד מלך ישראל חי וקיים"⁶⁰, וכמו כן יודע שיציאת מצרים היתה ע"י משה רבינו.

ולהוסיף, שגם יציאת מצרים ע"י משה רבינו היתה צריכה להיות גאולה שלימה, ורק מצד טעמים שונים לא יצא הדבר לפועל. שזהו הביאור במה שאמר משה רבינו בשירת הים "הוי' ימלוך לעולם ועד"⁶¹, כפרש"י שזה יהי' לעתיד לבוא, דלכאורה נשאלת השאלה: משה רבינו דיבר בשירת הים אודות הכניסה הנוכחית לארץ ישראל, "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך גו"⁶², ובנין בית המקדש הראשון, ומדוע הזכיר "הוי' ימלוך לעולם ועד" שזה יהי' רק לעתיד לבוא? אלא הפירוש בזה הוא, שלולא הענינים הצדדיים שהתערבו, הי' מתקיים אז בפועל "הוי' ימלוך לעולם ועד", והיתה באה אז הגאולה השלימה⁶³.

[ואין לומר שענין זה אמרו משה באופן ד"ניבא ואינו יודע מה ניבא"⁶⁴ – שהרי ב"פשוטו של מקרא" מופרך לגמרי שכל תוכן הפסוק אמרו משה באופן ש"לא ידע מה ניבא"! ואדרבה – בלשון "תביאמו" (ולא "תביאנו"), "נתנבא משה שלא יכנס לארץ"⁶⁵, כלומר, הנבואה (באופן שלא ידע כו') היא "שלא יכנס לארץ", אבל תוכן אמירתו בגלוי היא – כפשטות הכתובים – שעומדים ליכנס לארץ ביחד עם משה רבינו, תיכף ומיד].

61 בשלח טו, יח.

62 שם, יז.

63 ראה מגלה עמוקות אופן קפה. הנסמן בלקו"ש

חי"ט ע' 346 הערה 43.

64 ל' רש"י – ויגש מה, יח. שמות ב, ט.

65 פרש"י עה"פ.

58 ב"ר פ"ק, יב.

59 ראה שמור"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שעה"פ להאריז"ל פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב. לקו"ש חי"א ע' 8 ואילך.

60 ר"ה כה, א. וראה מאמרי אדה"ז נביאים ס"ע ס"סא. שיחת ליל ד' מרחשון תשמ"ו (שיחות קודש ח"א ע' 3-632; התוועדויות ח"א ע' 6-525).

ובזה יובן ענין נוסף:

כאשר משה טען להקב"ה "לא איש דברים אנכי . . כי כבוד פה וכבוד לשון אנכי"⁶⁶ – השיבו הקב"ה "מי שם פה לאדם גוי"⁶⁷, והוסיף, "אהרן אחיך . . דבר ידבר הוא . . הוא יהי' לך לפה"⁶⁸.

ואילו בנוגע לתפילתו "שלח נא ביד תשלח"⁶⁹, שהקב"ה ישלח את הגאולה ע"י משיח ("שאינן סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד"⁷⁰) – לא מצינו, לכאורה, שהקב"ה ישיב לו על טענה זו, או שימלא את הבקשה שבדבר. ולכאורה, כיצד יתכן שמשה רבינו ביקש דבר מהקב"ה, והקב"ה לא מילא את בקשתו, ולא עוד, אלא שלא התייחס לזה כלל!?

אלא שבאמת הקב"ה קיבל את טענתו, והבטיח לו שבאם המצב יהי' כדבעי, תבוא אז הגאולה השלימה!

אך בפועל, אע"פ שמשה מצד מדריגתו הי' מוכן לגאולה, התערבו ענינים צדדיים [ע"ד יעקב אבינו, כמבואר בדרושי חסידות⁷¹ שמצדו הי' מוכן לגאולה, וחשב שגם עשו (מצד שרשו) מוכן לגאולה, היינו שמצדו הי' יכול להיות "אבוא אל אדוני שעירה"⁷², "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"⁷³, תיכף ומיד, אלא ש"הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי גוי"⁷⁴, ולכן "אני אתנהלה לאטי . . עד אשר אבוא אל אדוני שעירה"⁷², "בימי המשיח"⁷⁵].

וענין זה מובן גם ל"בן חמש למקרא": הוא יודע מעצמו, שלפעמים הוריו ומלמדו וכיו"ב מבטיחים לו דבר מסויים, אבל אח"כ אינם נותנים לו זאת. ולא משום שרצונם השתנה, אלא משום שהבטיחו לו זאת על סמך זה ששיערו וקיוו שהנהגתו תהי' ע"ד הרגיל; אבל לפעמים יכול הוא לקפוץ ולעשות דבר פראי ("קעץ ער שפרונג טאָן און אָפּטאָן אַ ווילדע זאָך") שלא בדרי דאונא – שאף אחד לא שיער קודם לכן שיעשה כזה מעשה פראי. ובודאי שהוריו ומלמדו אינם אשמים בכך.

ועד"ז מובן בפשטות בנוגע לענינו: כשמשה רבינו ביקש "שלח נא ביד תשלח" – קיבל זאת הקב"ה, והשליחות היתה באופן כזה שבאם לא היו מתערבים ענינים צדדיים, ולא היו עושים ענינים פראיים, היתה באה אז מיד הגאולה השלימה. ולכן אמר משה רבינו "הוי' ימלוך לעולם ועד" בשירת הים, כי יציאת מצרים היתה באופן שזה הי' יכול להתקיים מיד.

(71) תו"א ותו"ח ר"פ וישלח.

(72) וישלח לג, יד.

(73) עובדי"א, כא. פרש"י וישלח שם.

(74) וישלח שם, יג.

(75) פרש"י שבערה 73.

(66) שמות ד, י.

(67) שם, יא.

(68) שם, יד-טז.

(69) שם, יג.

(70) פרש"י עה"פ.

אלא שמסיבות שונות זה נדחה, ועל זה בא ההמשך – שזה יתקיים ע"י דוד מלכא משיחא.

ועפ"ז מובן בפשטות ההמשך ד"ממקום שפסק משה משם התחיל": אין זה ענין שונה, שאחרי שמה רבינו סיים באה התוצאה אצל דוד בענין אחר, אלא היינו הך: אוחזים באמצע הענין, ואחרי שמה סיים – ממשיכים מיד לגאולה.

ח. ותוכן ההמשך הוא בענין ד"אשרי":

"אשרי" ענינו תענוג⁷⁶, פנימיות הכתר, שבזה נוגע בעיקר אותיות "אשר" (דכנוגע ליו"ד, יש שאלה אם "אשריך" נכתב מלא או חסר). וכמדובר במ"א⁷⁷ ש"אשר" הוא בגימטריא ת"ק בתוספת אחד⁷⁸, שזה קשור עם מספר ת"ק, וגם עם פנימיות הכתר, ובעבודה זהו ענין התענוג.

והיינו, שכל הענינים שעושים, כולל הענין ד"באר את התורה הזאת", שזה הי' הדבר האחרון וההכנה האחרונה שעשה משה רבינו בהיותו במדבר על מנת להיכנס לארץ ישראל – צריכים להיות באופן של "אשרי", בשמחה ובטוב לבב.

כולל גם ה"אשרי" תורה – התענוג שבתורה, פנימיות התורה⁷⁹, שגם בזה צריך להיות "באר את התורה הזאת", וגם זה – בשמחה ובטוב לבב.

וזהו גם מ"ש אדמו"ר הזקן⁸⁰ "ונודע לכל פירוש האריז"ל⁸¹ על פסוק זה" ("תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב"⁸²): אדמו"ר הזקן אינו מביא את פירוש הרמב"ם⁸³, אלא את פירוש האריז"ל, ועל זה אומר "ונודע לכל" דייקא, ש"ונודע" הוא ענין הדעת, שבנוגע לדעת אומר בסיום ג' פרקים הראשונים דספר התניא שזהו הענין ד"יתקע מחשבתו", עד כדי כך שנולדים מזה תולדות.

ט. ובמילא, כאשר מקיימים "באר את התורה הזאת" באופן ד"אשרי" (בב' הענינים שבזה: ה"אשרי" תורה – פנימיות ותענוג התורה, וגם את זה גופא עושים מתוך תענוג, שמחה וטוב לבב) – בודאי שזה מביא את המשך הגאולה ע"י דוד מלכא משיחא תיכף ומיד ממש, ובאופן נעלה יותר מכפי שהי' אז (אילו זכו) ע"י משה רבינו.

ובמכל שכן וקל וחומר: אם אילו זכו הי' משיח מגיע בזמנו של משה, לפני אלפי שנים – עאכו"כ עכשיו, לאחר שעברנו את הענינים הנוראים ("די געוואלדיקע ענינים") הבלתי רצויים במשך זמן הגלות, ופרט בדורות הכי אחרונים, ובפרט בזמן האחרון –

76) ראה ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך אשר, אשרי (ע' א'ת'רלו ואילך).
 77) לקו"ש חכ"ו ע' 207.
 78) סידור האריז"ל (לרש"ר וקול יעקב) סדר ההגדה פיסקא ר"י הי' נותן בהם סימנים.
 79) ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ה ואילך.
 80) תניא פכ"ו (לג, א).
 81) שער רוה"ק לג, א. שעהמ"צ בהקדמה. וראה גם ראשית חכמה שער האהבה פ"י.
 82) תבוא כח, מז.
 83) סוף הל' לולב.

בודאי שכבר צריכה לבוא הגאולה, ובאופן נעלה יותר מאז, מצד מה שנפעל ע"י מעשינו ועבודתינו.⁸⁴

ובמילא תובעים בני ישראל שאין זה מספיק שיהי' רק "לפום צערא אגרא" ו"אודך ה' כי אנפת בי"⁸⁵ – אלא צריכים כבר את הגאולה תיכף ומיד ממש וברגע כמימרא ובעגלא דידן, "וארו עם ענני שמיא"⁸⁶, ולא נוגע מה קורה עם ה"רכוש גדול"⁸⁷, העיקר לצאת מיד מהגלות.

ואם רוצים עוד להוסיף ב"רכוש גדול" (הבא ע"י הירידה) – הנה אם יכולים לעשות זאת לפני שהגאולה באה תיכף ומיד, ללא עיכוב נוסף בגלות, "לא עיכבן אפילו כהרף עיין"⁸⁸ – מה טוב ומה נעים (גם מלשון תענוג), ואם לא (מאיזו סיבה) – שיתנו את זה לבני ישראל מיד ברגע הראשון לאחר הגאולה!⁸⁹

ואז תהי' שלימות הגילוי של "אשריך ישראל" ו"אשרי האיש", ו"הקיצו ורננו שוכני עפר"⁹⁰, ו"גואל ראשון" (משה) עמהם כפי שהוא עומד עם כל ה"שטורעם" שלו, וביחד עם "גואל אחרון" (דוד המלך) כפי שהוא עומד עם כל ה"שטורעם" שלו.

ובפשטות ובפועל בתור נשמות בגופים, למטה מעשרה טפחים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו, שדוקא שם הוא הכוונה ד"נתאה הקב"ה להיות לו יתברך דירה", לעצמותו ית'.

והולכים כולם יחדיו, "בנערינו ובזקנינו . . . בבנינו ובבנותינו"⁹¹, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי, ובעגלא דידן ממש. י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כי כאשר השמים החדשים (נדפס לעיל).

– שיחה ג' –

יא. רגיל ג"כ בכל שבת להתעכב על ענין בפרשת השבוע ביחד עם פירוש רש"י, ענין בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו, וענין בשיעור הרמב"ם היומי.

בנוגע לפירוש רש"י – לפי ההצעה⁹², הציעו שני ענינים בפרש"י בפרשתנו שבהם מוצאים את אותו דבר התמוה:

89) ראה גם דברי משיח – שיחת ש"פ ויגש שנה זו סי"ג.
90) ישע"י כו, יט.
91) בא י, ט.
92) שיחת ש"פ ויקהל תשמ"ו (שיחות קודש ח"ב ע' 775; התוועדיות ח"ב ע' 674).

84) ראה תניא רפ"ז.
85) ישע"י יב, א.
86) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.
87) לך לך טז, יד. ראה ברכות ט, סע"א-ב.
88) ראה מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

עה"פ⁹³ "ויצום אל בני ישראל ואל פרעה" מפרש רש"י: "ואל פרעה מלך מצרים – ציום עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם, וזהו מדרשו⁹⁴. ופשוטו ציום על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה".

עה"פ⁹⁵ "ותעל הצפרדע" מפרש רש"י: "צפרדע אחת היתה והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים, זהו מדרשו⁹⁶. ופשוטו יש לומר שירויץ הצפרדעים קורא לשון יחידות כו".

ובשני המקומות נשאלת אותה שאלה⁹⁷:

בשני המקומות מביא רש"י קודם פירוש ע"ד המדרש ואח"כ פירוש ע"ד הפשט – היפך הכלל שרש"י נתן בעצמו⁹⁸ ש"אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא", או עכ"פ "לאגדה המיישבת את המקרא"; לפי זה הי' צריך רש"י להביא לכל לראש את הפירוש ע"ד הפשט, ולאחר מכן (אם עדיין נדרש ביאור) את הפירוש ע"ד המדרש – ומדוע מביאם בסדר הפוך? וכפי שיתבאר לקמן.

יב. בהערות על הזהר בפרשתנו – נתעכב על ענין הקשור עם הרמב"ם – בהתאם לזה שבחודש שבט (בעשירי שבו) מתקיים הסיום דלימוד הספר "משנה תורה" להרמב"ם [וגם באים עכשיו מיום ההילולא של הרמב"ם בעשרים בטבת⁹⁹, ויום ההילולא של אדמו"ר הזקן בכ"ד טבת (יום ראשון דשבת זו) – כמדובר השייכות ביניהם בשנים שלפני זה¹⁰⁰],

וכמדובר כמה פעמים¹⁰¹ העילוי המיוחד דספר "משנה תורה" להרמב"ם (ספר "הלכות הלכות" ¹⁰²) לגבי כל שאר ספריו – שדוקא ספר זה הוא כתב בעצמו בלשון הקודש, משא"כ שאר הספרים (אפילו ה"מורה נבוכים"), ואפילו ספר המצוות, שהוא ג"כ ספר של הלכות (בקיצור, כפי שמציין שם המקומות בגמרא שבהם מדובר אודות ענינים אלו) – כתב בלשון ערבי, ולאחר מכן תרגמו את זה ללשון הקודש. ואע"פ שהמעתיקים היו ברי סמכא, ויש להם הסכמות מגדולי ישראל, וגם מהרמב"ם עצמו¹⁰³ – מכל מקום מובן שתרגום, ע"י כלי שני, אינו מגיע לדיוק בספר שנכתב בלשון הקודש ע"י כלי ראשון¹⁰⁴, הרמב"ם עצמו.

100 (לקו"ש שם ואילך. שיחת ש"פ שמות תשמ"ו
לקו"ש שם ע' 306-7).

101 ראה לקו"ש חכ"ז ע' 234.

102 רמב"ם בהקדמתו לספר היד.

103 ראה אגרת הרמב"ם לר"ש אבן תבון (מתרגם המורה נבוכים) – נדפסה ב"תשובות הרמב"ם ואגרותיו" (לפסיא, תרי"ט) ח"ב כו, א ואילך.

104 ראה פתיחת הר"י אבן תבון לחובת הלבבות. פתיחת ר"ש אבן תבון למו"נ.

93 ו, יג.

94 תנחומא פרשתנו ב. שמו"ר פ"ז, ג.

95 ה, ב.

96 ראה מדרש אגדה (באבער) כאן. הנסמן בלקו"ש שבהערה הבאה.

97 ראה גם (בנוגע לפרש"י עה"פ שבהערה 95) שיחת ש"פ וארא תשכ"ז (לקו"ש חט"ז ע' 80 ואילך).

98 בראשית ג, ח. שם, כד. ובכ"מ.

99 ראה לקו"ש חכ"ז ע' 26 הערה 1. ושי"ג.

והחילוק נוגע גם להלכה בכמה מקומות – דאין¹⁰⁵ לסמוך ביותר על ספר המצוות בנוגע לפסקי הלכות, מכיון שיתכן שנפלה טעות בתרגום, משא"כ בספר היד יש לדייק בכל תיבה ותיבה, ועד שלמדים הלכות מדיוקי הלשונות.

יג. אאמו"ר מתעכב¹⁰⁶ על מ"ש ברעיא מהימנא¹⁰⁷ "פקודא דא קדמאה לכל פקודין, ראשיתה קדמאה דכל פקודין, למנדע לי' לקב"ה בכללא, מאי בכללא למנדע דאית שליטא עילאה דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כלהו שמיא וארעא וכל חיליהון, ודא איהו בכללא . . כיוון דידעי פקודא דא באורח כלל . . כדין אוליף לון באורח פרט כו".

ומבאר את דיוקי הלשונות ע"ד הקבלה, בספירות – כדרכו בהערות לכאר דיוקי לשונות וביטויים בזהר; אבל אינו מבאר את כללות הענין, והלימוד מזה בעבודת ה' – בהסמכו על כך שיבינו זאת ע"פ המבואר בחסידות, או במפרשי הזהר הנדפסים.

והנה, דובר פעם¹⁰⁸, שתוכן הדברים ברעיא מהימנא דידן הוא ע"ד – ויש לומר המקור על – מ"ש הרמב"ם בתחילת ספרו¹⁰⁹: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון . . וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו" (כפי שנתבאר בארוכה על ההתאמה והדיוק דלשון הרמב"ם בהתאם ללשון הזהר).

וכמדובר כמה פעמים¹¹⁰, שהקשר בין נגלה דתורה ופנימיות התורה אינו באופן כזה שכל הענינים בחלק אחד של התורה משתקפים בחלק השני של התורה, אלא יתירה מזו: הם נעשים דבר אחד ממש, כי נגלה דתורה ופנימיות התורה הם בדוגמת נשמה וגוף – "נשמתא דאורייתא" ו"גופא דאורייתא"¹¹¹, וכשם שנשמה וגוף מתאחדים לאחדים ממש, ודוקא אז יש לזה שלימות – כן הוא גם בנוגע ל"נשמתא דאורייתא" ו"גופא דאורייתא", כמדובר בהתוועדות שלפני זה¹¹⁰ בנוגע לשם "שניאור", ששני האורות (דתורת הנגלה ותורת הנסתר) נעשים דבר אחד, בשם אחד, ויתירה מזו – בתיבה אחת ("שניאור").

וכך גם בנוגע לענין הנ"ל ברעיא מהימנא בזהר ("נשמתא דאורייתא") ובתחילת ספר הרמב"ם ("גופא דאורייתא").

וכפי שיתבאר לקמן.

ועד"ז נתעכב גם על ענין בשיעור רמב"ם היומי, ובהמשך להאמור – הסבר וביאור בדברי הרמב"ם בנגלה דתורה על יסוד המבואר בנסתר דתורה, כפי שיתבאר לקמן.

התוועדויות ח"ב ע' 392. ע' 401 ואילך).

(109) ריש הל' יסוה"ת.

(110) ראה דברי משיח – שיחת ש"פ שמות שנה זו

ס"ד"ה.

(111) ראה זח"ג קנב, א.

(105) ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם סכ"ב. וש"נ.

(106) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' נו.

(107) זח"ב כה, א.

(108) לקו"ש חכ"ו ס"ע 6-115. שיחת ש"פ

וארא תשמ"ו (שיחות קודש ח"ב ע' 466. ע' 482;

יד. מכיון שמדברים אודות הענין של התוועדות, ואודות הענין דחיבור נגלה דתורה ופנימיות התורה, וחיבור ישראל ותורה, וחיבור של בני ישראל יחד וכו', והרי בימים אלו יתקיימו התוועדויות בכמה מקומות, ויש לקשרן עם התוועדות זו, שבה באים בני ישראל יחדיו, ומדברים עניני תורה, ובאופן דחיבור נגלה דתורה ופנימיות התורה –

כאן המקום שאלו שהעמידו "גדולה לגימה שמקרבת"¹¹² בקשר עם מסיבות המוסיפות באהבת ישראל ועד לאחדות ישראל, בקשר לפתיחת "בתי חב"ד" וכיו"ב – יעלו עכשיו למעלה ויאמרו בעצמם "לחיים", שע"ז יתקרבו ביניהם,

ואח"כ גם יכריזו אודות הענין שעבורו לוקחים את המשקה, פתיחת "בית חב"ד" וכיו"ב, וזמן ומקום המסיבה כו', ויזמינו את המסובים כאן – שישתתפו בגופם, או בנפשם ובממונם – שע"ז (ההכרזה וההזמנה) גופא נעשה קירוב ואיחוד בין כולם, נוסף על ההשתתפות ע"י חלוקת המשקה גם להמסובים כאן (נוסף על ההכרח שבדבר מצד קדושת השבת),

ובפרט שזה קשור עם שמחה וטוב לבב – ששמחה פורצת גדר¹¹³, כולל גם הגדרים והחילוקים והמחיצות שבין בני ישראל, גם החילוקים והמחיצות ע"פ תורה, כהחילוק בין כהנים לויים וישראלים, והחילוק בין תושבי ארץ ישראל, המקיימים מצוות התלויות בארץ, ותושבי חוץ לארץ שאינם מקיימים מצוות אלו (עד – שכמה מצוות אסור להם לקיים, כמדובר פעם בארוכה), שכן, גם המחיצות שע"פ תורה אינן בסתירה, ח"ו, לענין האחדות, כמובן וגם פשוט.

וע"ז שתתבטל סיבת הגלות (היפך אהבת ואחדות ישראל)¹¹⁴, בדרך ממילא תתבטל המסובב, הגלות,

וכל בני ישראל יחד, "קהל גדול"¹¹⁵, יישבו יחד בהתוועדות חסידית גדולה ("ביי אַ גרויסן חסיד'ישן פֿאַרבריינגען") ביחד עם משיח צדקנו,

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא של תחילת שבוע זה, אדמו"ר הזקן, ובעל ההילולא דעשירי בשבט, כ"ק מו"ח אדמו"ר – בראשם, ביחד עם כל הצדיקים, חסידים, טהורים וקדושים,

וכולם יחדיו, בתור "קהל גדול", עורכים התוועדות חסידית גדולה ("פּראָווען אַ גרויסן חסיד'ישן פֿאַרבריינגען"), בה"בית גדול"¹¹⁶ (בית המקדש השלישי), על הר הגדול (הר הקודש), בעיר הגדולה (ירושלים עיר הקודש), בארץ הגדולה (ארצנו הקדושה), ביחד עם משיח צדקנו,

(115) ירמ' לא, ז.
(116) מלכים"ב כה, ט.

(112) ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך.
(113) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
(114) ראה יומא ט, ב.

ובעגלא דידן ממש.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל לנגן "והריקותי לכם ברכה".]

— שיחה ד' —

טו. מחפשים תמיד לקשר את הענין ד"בתי חב"ד" עם פרשת השבוע. ובהפטרה דשבת זו נמצא הענין בפירוש, כמ"ש בתחילתה "אי זה בית אשר תבנו לי"¹¹⁷ – בניית בית להקב"ה.

ואע"פ שזה נאמר בלשון תמי' ("אי זה בית אשר תבנו לי"), הרי אינה נשאר תמי' קיימת, אלא בזה בא לספר איזה סוג בית יש לבנות, דלהיות ו"השמים כסאי והארץ הדום רגלי"¹¹⁷, "כסא" כה גדול ו"הדום רגלים" כה גדול, במילא מספר הפסוק "אי זה בית אשר תבנו לי" – בית שיכול להכיל "השמים כסאי והארץ הדום רגלי". וכמ"ש¹¹⁸ "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה", כידוע הפירוש בזה¹¹⁹ שאין זו סתם תמי', אלא בניחותא: "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך", ודוקא "הבית הזה" כן יכלכלך.

כיצד זה יתכן – כי כך נתאוה הקב"ה, שתהי' דירה בתחתונים [ולהעיר מהמשך ההפטרה¹²⁰ "ואל זה אביט אל עני ונכה רוח" – הדגשת מעלת התחתון דוקא], ודוקא ע"י פעולתם של בני ישראל, ולכן אף ש"השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" – יש בכחם של בני ישראל לעשות את "הבית הזה". ועד"ז בענייננו: "השמים כסאי והארץ הדום רגלי", ולכאורה "אי זה בית אשר תבנו לי" – אומר הפסוק שנתאוה הקב"ה שבני ישראל יבנו את הבית שבו אפשר להכניס את ה"כסא" וה"שרפרף" ד"השמים כסאי והארץ הדום רגלי".

וזה קאי על בית המקדש, "ועשו לי מקדש"¹²¹, שמהי"ג (ט"ו) דברים¹²² עושים מקדש להקב"ה.

וזהו ציווי נצחי על כל הדורות, גם בעבודת כאו"א, כמ"ש¹²¹ "ושכנתי בתוכם", ו"תורה בפירושה ניתנה"¹⁰² בתורה שבע"פ – "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א"¹²³. ואדרבה – פשטות הכתוב "ושכנתי בתוכם" – קאי (בגלוי) על בני ישראל, היינו, שהעיקר הוא השראת השכינה בתוך כאו"א מישראל, במשכן ומקדש הרוחני

(121) תרומה כה, ח.

(122) ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

(123) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך תרומה שם. של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב.

(117) ישע"י סו, א.

(118) מלכים"א ח, כז.

(119) ראה סה"מ תרמ"ג ע' פז ואילך. ועוד.

(120) ישע"י שם, ב.

שבנפשו, אלא שענין זה נעשה ע"י "ועשו לי מקדש", החל מהמשכן ומקדש כפשוטו (כפשוטות הכתוב), ועי"ז גם במשכן ומקדש הרוחני בנפשו דכאו"א מישראל.

וכמבואר בכמה מקומות¹²⁴ כיצד כל הפרטים של גוף ונפש האדם הם בדוגמת בית המקדש. ולדוגמא: המזבח הפנימי ומזבח החיצון – הם כנגד פנימיות וחיצוניות הלב, או בכללות יותר – כנגד נפש וגוף, ששניהם קדישין הן, "גופא דילהון קדישא, נפשא דילהון קדישא"¹²⁵.

ונצחיות הציווי "ועשו לי מקדש" (גם בזמן הגלות) מתגלה באופן חזק יותר ע"י בניית ("ועשו לי") "מקדש מעט"¹²⁶, בית הכנסת ובית המדרש, ועד"ז לעשות מכל בית פרטי "מקדש מעט"¹²⁷, בית תורה תפילה וגמילות חסדים (כללות כל המצוות), בית שבו לומדים דברי תורה ומתפללים לה' ומקיימים מצוות,

ועד למקום מרכזי – "בית חב"ד" כפשוטו, שכל מי שבא לשם נעשה מואר, וזה נעשה ביתם, ועד שכל אחד מהם בונה בעצמו מקדש להקב"ה.

ובזה אינו נוגע כל כך הריבוי בלימוד התורה בכמות, שבבית זה ילמדו דוקא ריבוי גאונים ותלמידים וילמדו ריבוי תורה, כי, מובן וגם פשוט שלא שייך לדרוש ולתבוע שביתו הפרטי דכאו"א יהפך ל"בית מדרש" ו"ישיבה", עד לישיבה שיש בה שישים תלמידים שכל א' מהם בקי בא' משישים מסכתות הש"ס...

– [כדאיתא בספרים, שבכמה ישיבות¹²⁸ היו שישים תלמידים גאונים, שכל אחד מהם ידע מסכת שלימה משישים מסכתות הש"ס, ובמילא, כאשר היו צריכים לדעת ענין באיזו מסכת שתהי', הי' אצל מי לשאול.

ולהעיר, ש"גאון" הוא בגימטריא שישים, על שם השישים מסכתות שבהן גאון צריך להיות בקי¹²⁹.

– מכיון שכתוב כך בספרים ישנים, מסתמא יש לזה יסוד, וזהו חלק מתורה שבע"פ. ובכל אופן – זהו ענין "ערב" ("א געשמאקער ענין")¹³⁰.

אלא אפילו אם לומדים בבית כמה שורות בתורה, ובפרט – שמפעם לפעם מזמינים את השכנים והידידים ללמוד יחדיו, ואפילו אות אחת, ועד"ז ילד מזמין את חבריו

– ע' (רנ). תשבי ערך גאון. ובכ"מ. וראה גם שיחת אור ליו"ד כסלו תשד"מ (שיחות קודש ח"ב ע' 849; התוועדויות ח"א ע' 552).

130) בהנחה אחרת מובא ענין זה בנוגע לכך שבישיבתו של אחד הגאונים היו שישים תלמידים שכ"א מהם הי' בקי במסכת (כנ"ל בפנים ובהערה 128). ושם: כפי שמצינו בספרים (אף שלא ידוע בבירור מהו המקור לכך, אבל, יש להניח שהמקור הוא בר"סמכא, ובפרט שזהו ענין "ערב".

124) סהמ"צ להצ"צ מצות בנין מקדש (פח, א אילך).

125) זח"ג ע, ריש ע"ב.

126) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

127) ראה דברי משיח – שיחת ש"פ נח שנה זו ס"א. ובכ"מ.

128) בהנחה אחרת: שבישיבתו של אחד הגאונים.

129) מאירי בפתחה למסכת אבות. מאירת עינים (לר"י דמן עכו) ר"פ חוקת (בהוצאת ירושלים, תשל"ה

לחדרו הפרטי¹³¹ ולומד עמו אות אחת – זה נעשה "בית תורה", בית המדרש [כדאיתא במשנה¹³² ש"הלומד מחבירו . . . אפילו אות אחת כו"], ועד"ז בנוגע לבית תפילה ובית גמילות חסדים.

ועד שזה יכול להיות ("אין דעם קען באַשטיין") כל הכוונה, כפתגם הבעש"ט¹³³ שנשמה יורדת למטה וחי' שבעים-שמונים שנה בכדי לעשות טובה פעם אחת ליהודי אחד ויחיד (כמדובר בהתוועדויות שלפני זה¹³⁴)!

אלא, שביחד עם זה, מובן, שבודאי אין להסתפק ב"אות אחת", או אפילו ב"פרק אחד", אלא להוסיף יותר ויותר.

טז. ועי"ז שמקמים "מקדש מעט", "בית חב"ד", בית תורה תפילה וגמילות חסדים – זה נעשה הכנה וכלי לבית המקדש השלישי ממש.

דאע"פ שע"י קיום כל המצוות ממהרים ומקרבים את בנין בית המקדש השלישי – הרי מובן שכאשר עושים ענין שהוא מעין ובדוגמת הדבר המבוקש – זהו עוד יותר כלי להמשכת הענין "מדה כנגד מדה"¹³⁵.

ולדוגמא (כמדובר כמה פעמים): אע"פ שע"י כל המצוות ממשיכים אור ("נר מצוה"¹³⁶), זהו הרבה יותר בתוקף ע"י המצוות שהדלקת נרות שבת קודש ויו"ט, הדלקת נר חנוכה, ועאכו"כ הדלקת נרות המקדש, שתוכן המצוה הגשמית הוא הדלקת נר שיאיר בפשטות ובגשמיות, שזהו כלי באופן ישר ("מדה כנגד מדה") לענין דהמשכת אור; משא"כ בנוגע למצוות אחרות זקוקים לעוד ממוצע וכלי ופירוש להסביר כיצד זה ממשיך אור.

עוד דוגמאות: סגולה לזכות לילדים ("אייגענע קינדער") – היא ע"י "המלמד את בן חבירו תורה", שאז "מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו"¹³⁷; סגולה לעשירות – היא ע"י נתינת צדקה, "עשר בשביל שתעשר"¹³⁸; סגולה לבריאות – היא ע"י הוספת בריאות אצל השני (או לעשותו בריא לגמרי), "החיות את נפש העני"¹³⁹, וכיו"ב.

ועד"ז: בניית "מקדש מעט" היא העצה הכי טובה להביא את בנין בית המקדש, עד לעילוי דבית המקדש השלישי – "קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים"¹⁴⁰ (כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפני זה¹⁴¹).

וראה סוטה ה, סע"ב (במשנה).

136) משלי ו, כג.

137) סנהדרין יט, ב. פרש"י במדבר ג, א.

138) פ' ראה יד, כב. שבת קיט, א.

139) ראה תנחומא משפטים טו.

140) שה"ש א, יז.

141) דברי משיח – שיחת ש"פ ויגש שנה זו ס"ג

ואילך.

131) ראה שיחת נר ה' דחנוכה ל"צבאות השם" שנה זו. ובכ"מ.

132) אבות פ"ו מ"ג.

133) "היום יום" ה אייר, כ לעומר. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' קעד. שם ע' רפב.

134) דברי משיח – שיחת שנה זו: ש"פ וישב ס"ח; ש"פ ויגש ס"י.

135) שבת קה, ב. נדרים לב, א. סנהדרין צ, סע"א.

יז. אבל בזה יכולה להיות מציאות – כפי שאכן נעשה, ולכתחילה לא דמיינו שצריכים לשלול זאת ("מ'האָט זיך לכתחילה ניט פאָרגעשטעלט אַז מ'דאַרף עס באַוואַרענען") – שטיפש ישכנע את עצמו, שהיות ו"מרעישים" ("מ'שטורעם'ט") אודות הענין דבנין "בתי חב"ד", ושזה מקרב את בנין בית המקדש השלישי, אין להתחשב בזה עם השולחן ערוך רח"ל, עם השגת גבול וקיפוח פרנסה מיהודי שני – כי במה נחשב הוא לגבי בנין בית המקדש השלישי?!

לא דמיינו שצריך לשלול, שמבלי הבל על ה"שטורעם" דבניית "בתי חב"ד", צריך יהודי לדעת שיש לנהוג ע"פ השולחן ערוך, וכאשר נוהגים היפך השולחן ערוך זהו היפך רצון הבורא, ובמילא עיי"ז לא יכול להיות "בית אשר תבנו לי"!
ובפרט כשמדובר אודות השגת גבול – אחת מהי"א "ברכות"¹⁴² (אינני רוצה להשתמש בלשון השני)...

והבדיחותא הידועה, שיש את החלק ה"חמישי" של השולחן ערוך, עם כל ה"פשט'לאך" ע"ד הצחות... – אין זה תירוץ לעשות דבר שהוא היפך השולחן ערוך! כאשר עושים דבר היפך השולחן ערוך – זהו היפך השולחן ערוך! כאשר משיגים גבול ומקפחים פרנסה מהשני – זהו השגת גבול ע"פ שולחן ערוך, וע"פ החלק ה"חמישי" של השולחן ערוך, וע"פ מ"ש בלקוטי דיבורים, וע"פ כל התורה כולה! והלבנת פני חבירו – יש בה את כל החומר דהלבנת פנים, עד לענין של שפיכות דמים¹⁴³ רח"ל, ועד"ז בשאר ענינים כיו"ב!

כי "התורה היא נצחית"¹⁴⁴, ו"התורה הזו לא תהי' מוחלפת"¹⁴⁵! באיזה מעמד ומצב שרק יהי', אפילו כאשר הולכים לבנות את בית המקדש השלישי – הוראות השולחן ערוך הן נצחיות!

ואם מחפשים על זה רמז ע"ד הצחות – יש את זה גם בהפטרה של היום:

לאחר שהנביא אומר "אי זה בית אשר תבני לי", ממשיך: "ואיזה מקום מנוחתי". היינו, שיכול להיות "בית אשר תבנו לי", אבל צריכים עוד להבטיח ("באָוואַרענען") שהי' "מקום מנוחתי".

ובענינו:

יתכן שהקימו "בית חב"ד", ובאמת כוונתו רצוי, ומקרבים יהודים עיי"ז וכו' – אבל זהו באופן ד"מצוה הבאה עיי"ז כו"¹⁴⁶, הוא עובר בזה על האיסור דהשגת גבול וכיו"ב¹⁴⁷;

חלק היסוד התשיעי. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט

ה"א. הל' מלכים פי"א סוף ה"ג.

(146) ברכות מז, ב. ובכ"מ.

(147) ראה פחד יצחק ערך ביהכ"נ. הובא בפתחי

תשובה חו"מ סק"ב סק"ו.

(142) תבוא כז, יז.

(143) ב"מ נח, ב.

(144) תניא רפי"ז.

(145) ראה פיה"מ להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק

אמנם זהו "בית אשר תבנו לי", אבל אין זה "מקום מנוחת", כי היהודי שממנו קיפחו פרנסה בא "להרעיש עולמות" ולצעוק להקב"ה ששופכים דמים, מקפחים את פרנסתו, ובמילא אין זה "מקום מנוחת", כי זה מבלבל, כביכול, למנוחת השכינה.

וא"כ כיצד ניתן לבוא לשם וללמוד ולהתפלל ולקיים מצוות – במקום שאינו "מקום מנוחת"!?!

על זה ישנה ההוראה, שצריכים להבטיח שה"בית אשר תבנו לי" יהי גם "מקום מנוחת" – ע"פ שולחן ערוך.

יה. ועד"ז לאידך גיסא:

ישנם ענינים שבהם לא שייך השגת גבול ע"פ תורה, כמו בנוגע למלמדי תינוקות וכיו"ב¹⁴⁸.

ישנם טיפשים ששכנעו את עצמם, שאם אדם שני יפתח "בית חב"ד" במקום שהוא מחשיב ל"שטח" שלו, הרי הוא משיג גבול, ופוגע בפרנסתו וכבודו ושלו של וכו' וכו'.

ולכן משתדל, לא רק שלשני לא יתאפשר לפתוח את ה"בית חב"ד" – דזהו מאי קא משמע לן, על זה הרי הוא "מרא דאתרא" בעיר זו ובסביבה כולה... אלא – גם לגרשו מהעיר, תוך כדי רדיפות וגרימת צער (שאינן כאן המקום להאריך בזה), ומדוע? – כי הוא שכנע את עצמו, שבאם השני יפתח "בית חב"ד" במקום שני שבכלל אינו סמוך לו, שע"ז יכול להיתוסף עוד יהודי שיניח תפילין – זה פוגע בו (מפני שלוקחים ממנו את הזכות, או ייגרע בכבודו, ועד"ז שאר טעמים כיו"ב)!

התורה אומרת, שבמקרה כזה אין השגת גבול, ובמילא אין זה יכול לפגוע בפרנסתו – כי הקב"ה הוא "זן ומפרנס לכל"¹⁴⁹, ונותן כבוד לכל אדם, ובמילא במקרה כזה בודאי לא יניח הקב"ה שיחסר לו משהו בפרנסתו וכבודו;

אבל הוא מתווכח ואינו סובר כך, והוא פוסק כפי שעולה על רוחו ("לויט ווי ביי אים קומט אויס")!

יש לדעת, שלכל לראש אין מציאות של פסיקת שאלות לבד. על זה צריכים ללכת לרב שאינו נוגע בדבר, והרב צריך לפסוק. אבל לבד אסור לפסוק בנוגע לעצמו ("אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד"¹⁵⁰). ורואים בפועל שמזה יוצאים כל הצרות הצרורות – כאשר פוסקים ומחליטים על דעת עצמו!

(150) אבות פ"ד מ"ח.

(148) ראה שו"ע ורמ"א יו"ד סרמ"ה סכ"ה.

(149) נוסח ברכה ראשונה דבהמ"ז.

וכהוראת המשנה¹⁵¹ "עשה לך רב", ונכפלה ב' פעמים במשנה, שאפילו בקדשים "שנה הכתוב עליו לעכב"¹⁵².

ובפרט כשמדובר אודות אלו המוכרחים שיהי' להם "רב" – שדוקא אצלם רואים שאינם רוצים לקבל זאת בשום אופן!

ישנם כאלו שראו בעצמם בעבר שהם מזיקים, והזיקו לבני ישראל, והעמיסו על בני ישראל היפך הברכות, במקום לברך את בני ישראל, ונוסף לזה – עוד בחודש אלול וכו'!... וכל זה למה – מפני שחושב שהוא גדול בישראל שאין למעלה ממנו, ובמילא, מי יאמר לו מה תעשה!

ועד שעוד תלו זאת בגאון מוילנא!

– ידוע ומפורסם – ובפרט אצל הליטאים – שלגאון מוילנא הי' "דובר מוסר" (א"י מוסר זאגער), שהי' מזמינו מזמן לזמן, לא בכדי שה"דובר מוסר" יתן לו דרך ארץ וכיו"ב, אלא בכדי שהוא (הגאון) ישמע ממנו את המוסר שיש לו להגיד, ויקיים את דבריו!

ודוקא אלו שהזיקו לבני ישראל בעבר, המוכרחים לרב שאינו נוגע בדבר שיאמר להם כיצד להתנהג – אינם מקיימים את הוראת המשנה, עם התירוץ – שהוא גדול שבגדולים, ואין גדול ממנו בכל העולם כולו שאליו ילך לשמוע מה שיש לו לומר!

על זה אומרת המשנה הוראה ברורה: "עשה לך רב". הפירוש הפשוט ב"עשה" הוא מלשון כפי¹⁵³ (כמו "מעשין על הצדקה"¹⁵⁴ וכיו"ב). אין זה פירוש של מפרשים הבא בהוספה על הפירוש הפשוט, אלא זהו הפירוש הפשוט במשנה – "עשה לך רב", עליך "לתפור" ("זיך נייטן") ולהתאים עבורך רב¹⁵⁵.

היינו, שהמשנה אינה שואלת אצלך כיצד עולה על דעתך והאם זה "ערב" ("געשמאק") עבורך או לא – אלא המשנה אומרת "עשה לך רב", "תפור" והתאם עבורך רב!

וע"י הציות לרב, זה ישלול חלק גדול מהצרות ונזקים היוצאים מעשיית החלטות ופסקי דינים לבד.

עד שזה גם יביא שיעשו תשובה גם על הנזקים שבעבר, כולל גם – ע"י שיחזור לבני ביתו ולכל אלו שהנהיגם ושכנעם לרדוף אדם שני, ויודיעם שעשה טעות וחוזר בדבריו, ומכאן ולהבא לא ינהגו כך.

תרצ"ט ע' 191. ובכ"מ.

(154) ב"י לטור יו"ד סרמ"ח.

(155) ראה גם שיחה שבעה ערה 127 ס"י.

(151) אבות פ"א מ"ו. מט"ז.

(152) יומא נא, ב.

(153) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רפט. המשך תער"ב

ח"ב ס"ע תתקנז. סה"מ תרע"ח ע' סה. שם ע' קכא.

יט. אח"כ הוא בא עם טענה: הרי הגמרא¹⁵⁶ אומרת ש"אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין מלמעלה", וכפי שמבאר אדמו"ר הזקן באגרת הקודש¹⁵⁷ ש"על הניזק כבר נגזר מן השמים", ואם הוא לא הי' מזיק את השני, מישהו אחר הי' עושה זאת, כי "הרבה שלוחים למקום" –

אבל אדמו"ר הזקן גם אומר שם שהמזיק הוא בעל בחירה והוא חייב "על רוע בחירתו", היינו דמכיון שזוהי בחירה אמיתית – היתה לו הבחירה לא להזיק לשני, ובמקום זה – לעשות לו טובה, והוא בחר בבחירתו להזיק לו!

ועוד ועיקר: כל הענין ש"על הניזק כבר נגזר מן השמים" יכולים לדעת רק לאחד שהזיקו לו; אבל לפני זה אין המזיק יכול לדעת זאת, כי הוא לא נביא ולא בן נביא. ובמילא יוצא, שמדוע אתה מזיק לשני – לא בגלל שהקב"ה רוצה זאת (שהרי את זה אינך יודע), אלא בגלל שאתה רוצה זאת...

ואפילו לאחר המעשה, שנתברר לכאורה ש"על הניזק כבר נגזר מן השמים" – הרי, בידו להקטין את הנזק, ע"י הפיוס כו', שאז יתברר שנגזר מן השמים שיוקטן הנזק (כמדובר פעם בארוכה¹⁵⁸).

פ. נחזור לעניננו – רוצים להבהיר ("באוארענען") את שני הקצוות הנ"ל בנוגע להוראה מהקמת "בתי חב"ד":

הרי יכולים להיות טיפשים שיחשבו שה"שטורעם" אודות הקמת "בית חב"ד" (המביא את בית המקדש השלישי) דוחה שולחן ערוך, ושיכולים לנהוג בזה היפך השולחן ערוך, ובאחד משני הקצוות – השגת גבול וכיו"ב, או להיפך – לרדוף מישהו שרוצה לפתוח "בית חב"ד",

והיות שהגיעו הידיעות שכך אכן הי' בפועל, ויותר ממקרה אחד, ואחרים עוד מדייקים שמותר לעשות זאת, כי לא הבהירו בזה כלום –

לכן מנצלים כעת את ההזדמנות הראשונה (אחרי שנודע מכך) בכדי לעקור זאת מעיקרא, ולהבהיר שאחרים לא ילמדו מזה ח"ו, ומכריזים ומודיעים, ועם אותו "שטורעם" כפי שעשו בנוגע להקמת "בתי חב"ד":

דבר אחד, שח"ו אין ממעטים ב"שטורעם" דבניית "בתי חב"ד" בכל מקום ומקום, ואדרבה – צריך להיתוסף בזה ביתר שאת וביתר עוז;

(158) ראה לקו"ש ח"ז ע' 15 ואילך. שיחת י"ט כסלו תשמ"ו (שיחות קודש ח"ב ע' 37-36; התוועדות ח"ב ע' 60).

(156) חולין ז, ב.
(157) ס"כ"ה (קלה, ב).

ולאידיך גיסא מוכן ופשוט, וזהו פלא שבכלל צריכים להבהיר זאת – שזה צריך להיעשות ע"פ הוראות השולחן ערוך, לא ע"י השגת גבול וכיו"ב, וגם לא בקצה השני, כנ"ל.

והטעם מדוע לא הבהירו זאת מלכתחילה – הוא כי "לא בשופטני עסקינן"¹⁵⁹. אבל היות שכעת רואים שצריכים להבהיר זאת – מבהירים בהזדמנות הראשונה.

ואם מישהו מחפש על זה "מגידות" ורמז בפסוק – ישנו הרמז הנ"ל מהפטרה דיום זה: "אי זה בית אשר תבנו לי", שעל זה אמנם שואל הקב"ה גם "אי זה מקום מנוחתי", כנ"ל. וכפי שקראו ואמרו זאת (הפטרה זו) מקודם, עם ברכות לפני' ולאחרי', ועניית "אמן".

והרי נבואת ישעי' היא מהנבואות שנכתבו לדורות (שהרי היו ריבוי נבואות שלא נכתבו), כמארז"ל¹⁶⁰ "נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה, ושלא הוצרכה לא נכתבה" – הן הענין ד"בית אשר תבנו לי", הצורך בהוספת והקמת בתים חדשים, והן הענין ד"מקום מנוחתי", ע"י הזהירות המתאימה ע"פ השולחן ערוך.

ויהי רצון, שע"י שלומדים אודות כך בתורה – זה יחסוך שלא יצטרכו להתעסק בזה בגשמיות העולם, כמדובר כמה פעמים¹⁶¹ בנוגע ל"יעקב ועשו האמורים בפרשה"¹⁶², שאפילו ענינו של עשו, כפי שהוא "בפרשה" (בתורה) הוא ענין דטוב וקדושה.

ועד"ז כדאיתא בזהר¹⁶³ עה"פ¹⁶⁴ "בחומר ובלבנים", "בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא כו" – שלאחר שכבר הי' ה"בחומר ובלבנים" כפשוטו בגלות מצרים, יכולים עכשיו (ברגעי הגלות האחרונים) לצאת י"ח ע"י "בחומר ובלבנים" בלימוד התורה, קל וחומר וליבון הלכתא כו'.

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁶⁵, נפלאות אפילו לגבי הנפלאות במצרים¹⁶⁶, כולל גם בנוגע לזריזות הגאולה – שהגאולה עכשיו באה במהירות יותר מ"כהרף עין" בגאולת מצרים, ומאמירת התיבות "כהרף עין", "בנערינו ובזקנינו". בבנינו ובבנותינו",

לחיים!

163 (ח"ג קנ"ג, א (ברע"מ). הובא ונת' בתו"א, תו"ח ואוה"ת ר"פ שמות.
164 שמות א, יד.
165 מיכה ז, טו.
166 ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפו ואילך). וש"נ. סה"מ תש"ח ע' 159. ובכ"מ.

159 ע"פ ב"ק פה, רע"א. ובכ"מ.
160 מגילה יד, א.
161 ראה לקו"ש חט"ו ע' 198. ח"כ ע' 114. שם ע' 342. ח"ל ע' 144-5. ועוד.
162 פרש"י ר"פ תולדות (כה, יט).

— שיחה ה' —

כא. הביאור בפרש"י – ובהקדים:

השכל של כל אדם (מבן חמש עד בן מאה) עובד עם סדר, שקודם חושבים אודות כללות הענין, ואח"כ נכנסים לפרטים.

וכן הוא גם הסדר שבו ניגש רש"י לפרש ענין בתורה: קודם הוא אומר את הפירוש כפי שהענין הוא חלק מכללות תוכן והמשך הענין, ואח"כ אומר את הפירוש כפי שהענין הוא בתור פרט בפני עצמו. וע"ד שמצינו בכמה מקומות שרש"י מפרש הן את כללות הענין והן את פרטי התיבות שבפסוק, ומקדים לבאר תחילה את כללות הענין, ואח"כ מבאר את הפרטים.

ועפ"ז יובן הסדר של שני העינים בפרש"י בפרשתנו.

כב. הביאור בפרש"י עה"פ "ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים":

תוכן הפרשה מדבר אודות שליחותו של משה. שהתוכן הכללי דשליחותו של משה הוא – שהקב"ה ציוה למשה (בתחילת כל הענין) ש"ראה ראיתי את עני עמי במצרים ואת צעקתם שמעתי. . . וארד להצילו מיד מצרים. . . ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים"¹⁶⁷.

היינו, שתוכן כללות השליחות הוא שמשה ילך לדבר עם פרעה מלך מצרים שישחרר את בני ישראל.

ואח"כ, כתוצאה מהשליחות הכללית, מיתוספים כו"כ פרטים: שמשה ילך ביחד עם אהרן, שמשה ידבר עם זקני ישראל, שמשה ידבר עם בני ישראל וכו'.

ולכן, כאשר הפסוק אומר "וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים" – לכל לראש מפרש רש"י את הפסוק כחלק וביטוי של כללות תוכן הענין (אע"פ ש"זהו מדרשו") – שליחותו של משה אל פרעה להוציא את בני ישראל מארץ מצרים (מבלי להיכנס לפרטים שמשה דיבר גם עם בני ישראל) – "צום עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם", ומ"ש "ויצום אל בני ישראל" הוא רק פרט בזה, שע"ז מודגש הכבוד אל פרעה, שבדיבורם עם בני ישראל לא חלקו להם כבוד, משא"כ בדיבורם עם פרעה.

ואח"כ מפרש רש"י את הפירוש הפרטי של הפסוק הפרטי על אתר (לא כמו שהוא בתור חלק מכללות תוכן והמשך הענין) – "צום על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה" (ובזה אינה מודגשת דוקא השליחות הכללית לפרעה בלבד). כי כאשר מדובר אודות פירוש הכתוב על אתר שבו רואים שהפסוק מקדים "ויצום אל בני ישראל" ורק אח"כ

167) שמות ג, ד"י.

"ואל פרעה מלך מצרים", אז מפרש רש"י (בפירושו השני) לפי "פשוטו" של הכתוב בפרטיות, שקודם "צום על דבר ישראל" ואח"כ "ועל שליחותו אל פרעה".

ועפ"ז מובן מדוע רש"י מקדים את הפירוש ע"פ "מדרשו" לפני "פשוטו" – כי אע"פ שבנוגע לעצם פירוש הכתוב על אתר, הפירוש הראשון הוא "מדרשו" והפירוש השני הוא "פשוטו", אבל לכל לראש אומר את הפירוש בכללות תוכן והמשך הענין (אע"פ שזהו "מדרשו"), ואח"כ את פירוש הכתוב על אתר כמו שכתוב בתור פסוק פרטי בפני עצמו.

כג. הביאור בפרש"י עה"פ "ותעל הצפרדע":

כללות הכוונה והתכלית של כל המכות היא – "וידעו מצרים כי אני ה' בנטותי את ידי על מצרים והוצאתי את בני ישראל מתוכם"¹⁶⁸.

ואח"כ ישנו התוכן הפרטי של כל מכה, כמדובר בפסוקים על אתר.

חלק עיקרי מהכוונה הכללית הנ"ל הוא, שפרעה וחרטומי מצרים לא יוכלו לחקות את הנס שמושה עשה – כי אז לא נפעל "וידעו מצרים כי אני ה'", שהרי הם יכולים ג"כ לעשות כך.

ולכן הפסוק מדגיש במכת כינים, "ויעשו כן החרטומים בלטיהם להוציא את הכינים ולא יכלו (שאינן השד שולט על ברי' פחות מכשעורה) . . ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלקים היא (מכה זו אינה ע"י כשפים מאת המקום היא)"¹⁶⁹.

ולפי זה מתעוררת השאלה על כללות מכת צפרדע: איזו פעולה היתה למכה בפעולה ד"וידעו מצרים כי אני ה'" כאשר הפסוק עצמו אומר¹⁷⁰ ש"ויעשו כן החרטומים בלטיהם"?

ואת זה מתרץ רש"י בפירושו הראשון על "ותעל הצפרדע" – "צפרדע אחת היתה והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים", היינו נס בתוך נס. וזה הי' החידוש במכת צפרדע שחרטומי מצרים לא יכלו לחקות¹⁷¹, ובמילא הי' "וידעו מצרים כי אני ה'".

ואחרי שרש"י אומר את הפירוש הראשון ב"ותעל הצפרדע" כפי שהפסוק בא בתור חלק (תוכן והמשך כל הכתובים המדברים אודות) כל המכות (שתכליתם היתה לפעול "וידעו מצרים כי אני ה'") – אומר רש"י את הפירוש הפשוט ד"ותעל הצפרדע" כפי שזהו בהפסוק עצמו, "הצפרדע" לשון יחיד (לא ביחס לתוכן והמשך הכתובים בנוגע לכל המכות): "ופשוטו יש לומר שרוץ הצפרדעים קורא לשון יחידות" [ע"ד שמפרש רש"י על "ויהי לי שור וחרמור"¹⁷², "דרך ארץ לומר על שוורים הרבה שור כו"'].¹⁷³

(171) ראה משכיל לדוד על פרש"י פרשתנו שם, יד.
לקו"ש חט"ז ע' 82 הערה 21.
(172) וישלח לב, ו. וראה לקו"ש שם, ובהערה 19.

(168) פרשתנו ז, ה.
(169) שם, יד-טו (ובפרש"י).
(170) שם ח, ג.

כד. אמנם ע"פ הנ"ל, מתעוררת השאלה בנוגע למכת דם, שגם בה כתיב¹⁷³ "ויעשו כן חרטומי מצרים בלטיהם" – והרי הקב"ה (שידע שחרטומי מצרים יחקו זאת) הי' צריך לעשות שבנס יהי' חידוש שחרטומי מצרים לא יוכלו לחקות בכדי לפעול ש"וידעו מצרים כי אני ה'?"

והביאור בזה – ובהקדים¹⁷⁴:

ב"פשוטו של מקרא" מוכרח לומר, שמכת דם לא היתה בכל המים שבמצרים, כמפורש בקרא¹⁷⁵ "ויחפרו כל מצרים סביבות היאור מים לשתות כי לא יכלו לשתות מממי היאור", וע"ד הפשט מוכרחים לומר שפירושו שהמים מהחפירות היו ראויים לשת' והם שתו מזה בפועל,

כי אם נאמר שמכת דם היתה בכל המים שבמצרים (ומ"ש "ויחפרו גו" פירושו רק שהמצריים חשבו שהם ימצאו מים לשתות, כפירוש המדרש¹⁷⁶) – מתעוררת ה"קלאץ קשיא": מכת דם נמשכה "שבעת ימים"¹⁷⁷, ובמשך כל השבעת ימים "לא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור" – במילא אם למצריים לא היו מים אחרים, מה הם שתו במשך שבעת הימים, והרי זקוקים למים בכדי לחיות?

ע"ד הפשט אי אפשר לתרץ שהם הלכו לקנות מים מחוץ למצרים, או כדאיתא במדרש¹⁷⁸ שכאשר מצרי "הי' לוקח מישראל בדמים הי' שותה מים" – כי אין כל רמז לנס זה ב"פשוטו של מקרא" (וכקושיית האבן עזרא¹⁷⁹), וחידוש כזה (שהמכה לא היתה רק ברגע הראשון, אלא בכל רגע ורגע מחדש¹⁸⁰, בו ברגע שהגיעו המים לידו או לפיו של המצרי (כמבואר במדרש)) הי' צריך להיות כתוב באיזה מקום ב"פשוטו של מקרא".

ומוכרחים לומר, שע"ד הפשט הי' להם מים במצרים. ומניין? – מזה ש"ויחפרו כל מצרים סביבות היאור מים לשתות כי לא יכלו לשתות מממי היאור", שע"ד הפשט המים ש"סביבות היאור" היו ראויים לשת' והם שתו זאת בפועל, כי ע"ד הפשט המכה היתה רק במי היאור, ולא במים שחפרו "סביבות היאור" (ואיך שלא יפרשו מהו היאור עצמו ומהו "סביבות היאור", האם הכוונה למעיינות מתחת לארץ וכיו"ב – עכ"פ אלו הם שני ענינים נפרדים).

ועפ"ז ג"כ מובן בפשטות כיצד חרטומי מצרים יכלו לחקות את הנס ("ויעשו כן חרטומי מצרים"), כנ"ל – דלכאורה, אם כל המים במצרים נהפכו לדם, איזה מים הפכו? והביאור בזה, שהי' המים "סביבות היאור", וממים זה הפכו לדם.

(177) פרשתנו שם, כה.

(178) שמור"ר שם, י.

(179) עה"פ שבהערה 175.

(180) ראה בארוכה שיחה שבהערה 174.

(173) ז, כב.

(174) בהבא לקמן – ראה גם שיחת ש"פ ורא

תשל"ה (לקו"ש השבועי – חל"א ס"ע 35 ואילך).

(175) פרשתנו שם, כד.

(176) שמור"ר פ"ט, יא.

ומהו באמת הטעם לכך שהמכה היתה רק במי היאור ולא "סביבות היאור"? – גם זה מובן ל"בן חמש למקרא":

הטעם על מכת דם בכלל – אומר רש"י¹⁸¹: "לפי שאין גשמים יורדים במצרים ונילוס עולה ומשקה את הארץ ומצרים עובדים לנילוס, לפיכך הלקה את יראתם כו".
ובמילא מובן מדוע מכת דם היתה רק במי היאור – כי דוקא היאור הוא "יראתם", משא"כ המים "סביבות היאור".

ואדרבה: הבזיון הכי גדול וה"מכה בפנים" הכי גדולה ("דער גרעסטער פאָטש אין פנים") למצריים הוא – כאשר המכה היא רק ב"יראתם", שכל המים שבאו מן היאור, בכל מקום שנמצאו, אפילו המים ששאבו כבר בכלי עץ ובכלי אבן¹⁸² – לקו ונהפכו לדם, אבל מים במרחק טפח מהיאור לא נהפכו לדם; משא"כ אם המכה היתה גם במים "סביבות היאור", זהו היפך כל הכוונה ד"הלקה את יראתם".

ועפ"ז גם מובן מדוע במכת דם לא יכלו להבטיח ("באָוואָרענען") שחרטומי מצרים לא יוכלו לחקות זאת – כי דוקא מצד תוכן המכה (בכדי שיהי' "הלקה את יראתם") היו צריכים להישאר מים במצרים ("סביבות היאור"). ובמילא זה כבר השאיר מקום שחרטומי מצרים יוכלו לחקות זאת במים ש"סביבות היאור".

כה. הביאור (בקשר עם ההערות על הזהר) בהשייכות והמשך דתחילת ספר הרמב"ם "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו", (ומקורו (מ)רעיא מהימנא, "פקודא דא קדמאה לכל פקודין, ראשיתה קדמאה דכל פקודין, למנדע ליי לקב"ה בכללא, מאי בכללא למנדע דאית שליטא עילאה דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כלהו שמיא וארעא וכל חליהון, ודא איהו בכללא . . פקודא דא באורח כלל כו":

הרמב"ם מחשיב את מצות האמנת האלקות במנין המצוות. הן בספר המצוות: "מצוה א' היא הציווי אשר ציונו בהאמנת האלקות והוא שנאמין שיש שם עילה וסיבה כו", והן ב"מנין המצוות" בתחילת ספר משנה תורה: "מצוה ראשונה ממצוות עשה לידע שיש שם אלוהה כו". ובלשונו בתחילת משנה תורה (כנ"ל): "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו".

ידועה השאלה¹⁸³ (שמביא הצ"צ בספר המצוות שלו¹⁸⁴) – כיצד שייך להחשיב האמנת האלקות בתור מצוה – הרי כל ענין המצוה שייך רק לאחר שמקבלים שישנו מצוה המצוה; הרי לא שייך לומר שיש מצוה להאמין שישנו מצוה המצוות!?

183) ראה ראש אמנה (להאברבנאל) פ"ד ופי"ז.

184) מצות האמנת אלקות פ"א (מד, ב).

181) פרשתנו שם, יז.

182) שם, יט ובפרש"י.

ומבאר הצ"צ¹⁸⁵, שהמצוה אינה על כללות הענין דאמונה בה', אלא על ידיעה בזה, בלשון הרמב"ם הנ"ל: "לידע כו",

[וגם ע"פ הלשון שכותב בספר המצוות "שנאמין" (וידוע השקלא וטריא בזה¹⁸⁶ האם זהו טעות המעתיק, ובאמת גם בספר המצוות צריך להיות כתוב הלשון "שנדע") – הציווי הוא על ה"אמונה במה שאי אפשר להשיג בדעת"],

ולא רק ידיעה (ואמונה) בכלל "שיש שם אלוקה", אלא גם ידיעה בפרטים אודות הקב"ה¹⁸⁷.

היינו, שבנוגע לכללות הענין דהאמנת האלקות – באמת לא שייך ציווי, אבל לאחר שישנו היסוד הכללי, מיתוספת אח"כ המצוה הפרטית (שכן נחשבת במנין המצוות) ד"לידע כו", וידיעה בפרטים.

ויש לומר, שבמצוה הפרטית גופא (הנחשבת במנין המצוות ובתחילת ספר היד) "ידע שיש שם מצוי ראשון כו" – מוסיף הרעיא מהימנא עוד חידוש לגבי מ"ש בתחילת ספר היד:

ברעיא מהימנא איתא שהמצוה דידיעת ה', "למנדע לי' לקב"ה" (שזהו "פקודא דא קדמאה לכל פקודין, ראשיתה קדמאה דכל פקודין") – היא "דא איהו בכללא . . פקודא דא באורח כלל" (ואח"כ "אוליף לון באורח פרט").

היינו, שאע"פ שזוהי באמת מצוה פרטית (הנחשבת במנין כל התרי"ג מצוות), הרי גם כפי שהיא מצוה פרטית היא מיוחדת משאר כל המצוות בכך שהיא "אורח כלל" – מצוה כללית (בין התרי"ג מצוות גופא).

כמובן מכמה דינים המגלים את חומרת המצוה הראשונה (האמנת וידיעת אלקות) לגבי שאר כל המצוות. לדוגמא: אם חסרה אצלו המצוה – הוא כופר בעיקר רח"ל, ובלשון הרמב"ם¹⁸⁸ "פחותין הן מן העכו"ם, ופסול לעדות¹⁸⁸, ועוד – שכל ענינים אלו אינם במצוות אחרות.

וזוהי ההוספה ברעיא מהימנא על ספר היד, שגם כפי שהמצוה הראשונה נמשכת במצוה פרטית במנין המצוות, היא כלל לגבי שאר התרי"ב מצוות.

[ובאותיות הקבלה (כפי שמבאר בההערה): תיבת "כלל" מורכבת משלוש אותיות, "והוא כ' כתר, ר"ת כתר, וגם נרמז חכמה בכ' . . ל' בינה ז"א מלכות, ל' בריאה יצירה עשי"'].¹⁸⁹

(187) בכ"ז – ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 114 ואילך.

(188) הל' עדות פי"א ה"י.

(185) שם ספ"ב (מו, ב).

(186) ראה סהמ"צ הוצאת הר"ח העליר ור"י קאפח.

דוגמא בהלכה של עוד מצוה שהיא מצוה כללית לגבי שאר המצוות – היא המצוה דפיקוח נפשות: פיקוח נפש היא אחת מהתרי"ג מצוות¹⁸⁹, שנאמר¹⁹⁰ "וחי בהם – ולא שימות בהם", וביחד עם זה היא מצוה כללית הדוחה את כל התורה כולה (כנ"ל ס"ד), ויתירה מזה – שכוללת את כל התורה כולה (שהרי "וחי בהם" הוא הענין הכללי דכל מצוות התורה).

כו. עפ"ז יובן גם הענין בעבודת ה':

התרי"ג מצוות (רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות ל"ת) הם כנגד הרמ"ח איברים ושס"ה גידים בהאדם¹⁹¹ – כל מצוה היא כנגד אבר או גיד פרטי.

אבל בין המצוות (ואברים) גופא מצות האמנת אלקות ומצות פיקוח נפש הן מצוות ואברים כלליים. היינו, שזהו אמנם כנגד אבר אחד, אבל האבר האחד נוגע בכל האברים: פיקוח נפש נוגע לכל גוף האדם, ובזה שוים כל בני ישראל, מתינוק שנולד עד גדול שבגדולים (כמדובר לעיל); אבל ביחד עם זה, זה מתלבש באבר פרטי – כידוע שבנוגע לפיקוח נפש בודקין עד חוטמו¹⁹², "כי עיקר היכר חיות הוא בחוטם, שנאמר¹⁹³ כל אשר נשמת רוח חיים באפיו"¹⁹⁴, היינו חיות הגוף כפשוטו.

והענין ברוחניות:

בפיקוח נפשות ישנו הפירוש [נוסף להפירוש – בריאות הנפש] – "פיקוח (נפשות)" מלשון פתיחה, כמו "ולאסורים פקח קוח", "פתוח המאסר"¹⁹⁵, "מפקחין עליו את הגל"¹⁹⁶, פתיחת וגילוי עצם הנפש, יחידה שבנפש. ועי"ז מיתוסף גילוי גם בעבודה המסודרת שמצד כחות הנפש הגלויים (כל האברים) (ולא רק ענין המסירת נפש שמצד עצם הנפש, שלכן "אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת השם"¹⁹⁷).

וכמבואר בכמה מקומות¹⁹⁸, שכאשר מישוהו נופל בעלפון רח"ל, שאז כחות נפשו הגלויים הם בהתעלפות, לוחשים את שמו באזנו (אבר פרטי) בכדי לגלות את עצם הנפש שלו, שזה מחזיר את החיות בכל הכחות.

ובעבודת ה' יש לומר – שזהו הענין דפתיחת וגילוי עצם הנפש, נקודת היהדות – הכח דמסירת נפש, שישנו בשלימות אצל כל אחד מישראל בשוה, כמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר שכל אחד מישראל (כל חסיד) הוא בעל מסירת נפש. ובאמת זה כתוב כבר

193 נח ז, כב.
194 (194) שו"ע אדה"ז או"ח שם ס"ג (מיומא שם).
195 ישע"י סא, א ובמפרשים שם.
196 (196) יומא פג, א (במשנה).
197 (197) תניא פי"ח (כד, א).
198 (198) סה"מ קונטרסים ח"ב תל, א ואילך. לקו"ש חט"ז ע' 37. וש"נ.

189 ראה רמב"ם הל' שבת פ"ב ה"ג. וראה הל' יסוה"ת פ"ה ה"א.
190 אחרי יח, ה. יומא פה, סע"א-ב. רמב"ם שם.
191 מכות כב, ב. זח"ב קע, ב. הקדמת הרמב"ם לסה"מ צ.
192 יומא פה, א. רמב"ם הל' שבת שם הי"ט.
טושו"ע או"ח ששכ"ט ס"ד. וראה אוה"ת בראשית (כרך ג) תקכ, א. נשא (כרך ד בהוספות) ע' א'תסד.

בספר התניא¹⁹⁹, ש"חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו . . לדבקה בה' ולא ליפרד . . מיחודו ואחדותו ית' [המצוה הכללית דהאמנת אלקות] בשום אופן אפילו במסירת נפש ממש, ועסק התורה ומצוות והתפילה הוא ג"כ ענין מסירת נפש ממש כו", מסירת הרצון²⁰⁰, עד מסירת נפש ממש.

והענין ד"פיקוח נפשות" – גילוי עצם הנפש (כח המסירת נפש) אצל כל אחד מישראל – צריך לחדור בכל כחות נפשו.

ובכל יום נעשה "פיקוח נפשות" מחדש – כי בכל בוקר אדם הוא "ברי' חדשה" (ולכן צריך ליטול ידיים ("וואַשן נעגל וואַסער"))²⁰¹, ומקבל נפש חדשה, ויחידה חדשה. ועליו לנצל זאת בעבודתו בפועל בתורה ומצוות באופן של מסירת נפש, עד שזה חודר בכל כחותיו.

עד שע"י גילוי יחידה שבנפשו פועל יהודי את גילוי היחידה בכל העולם כולו,

עד שזה מביא את השלימות בגילוי היחידה – יחידה הכללית – משיח צדקנו²⁰², ואז יהי' גם שלימות גילוי היחידה אצל כל אחד מישראל, וגם בכל העולם כולו, וגם הגילוי החדש דיחידה שבתורה – "תורה חדשה מאתי תצא"²⁰³, וכן "השמים החדשים והארץ החדשה"²⁰⁴.

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובראשם – בעל ההילולא דכ"ד טבת, אדמו"ר הזקן – שהוא נשמה חדשה²⁰⁵ (שדוקא ע"י נשמה חדשה נעשה גילוי היחידה שבתורה), ורבותינו נשיאינו, עד לבעל ההילולא דעשירי בשבט, ביחד עם "כל הצדיקים והחסידים והתמימים והישרים"²⁰⁶, נשמות בגופים כאן למטה, בתכלית השלימות,

ועאכו"כ שאצל אלו שהם נשמות בגופים לפני זה תהי' תכלית השלימות בגשמיות וברוחניות, ובפשטות – בעגלא דידן ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

– שיחה ו' –

כז. לפני שניגשים לשיעור ברמב"ם – רוצים לעורר ולזרז שוב אודות הענין דהקמת "בית חב"ד" בכל מקום ומקום ובכל בית פרטי, אודות הענין ד"עשה לך רב", ואודות

(203) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(204) ישע"י טו, כב (הפטרות שבת ר"ח). וראה מאמר ד"ה זה שנאמר בהתוועדות (נדפס לעיל).

(205) ראה לקו"ר ח"ג תעח, א ואילך. סה"ש תש"ה ע' 127 ואילך. ועוד.

(206) נוסח פיוט "מי שענה" בסליחות.

(199) פמ"א (נח, א).

(200) ראה לקו"ש ח"ב ע' 456 ובהערה *9. וש"נ.

(201) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רס"ד (מהדור"ק). רס"ו.

(202) ראה רמ"ז לזח"ג רס, ב. סה"מ תרח"ץ ע' ר.

תרצ"ט ע' 207. תש"ב ע' 51. וראה ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך משיח. וש"נ. קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ה (ע' ד). וש"נ.

ההכנות לעשירי בשבט, כולל שלושת ה"בחינות"²⁰⁷: הבחינה הראשונה היתה בעשרים בטבת (יום ההילולא של הרמב"ם), הבחינה השנייה – היום, ראש חודש שבט²⁰⁸, והבחינה השלישית – בערב יום ההילולא דעשירי בשבט.

ואלו שמאיזו סיבה עדיין לא נבחנו – צריכים לדעת ש"אין דבר אבוד" (ס'איז ניטא קיין פארפאלן") (כפתגם הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰⁹), והם יכולים וצריכים להשלים את זה, להשלים גם מלשון שלימות, ואדרבה – באופן ד"כפליים לתושי"²¹⁰.

כח. וכאן המקום גם להזכיר אודות האורחים שהטריחו את עצמם – "טלטולי דגברא" ו"טלטולי דאיתא"²¹¹ – לבוא ממדינה אחרת, או עיר אחרת או שכונה אחרת, בכדי לשמוע פתגם חדש בתורה, ודברי התעוררות להוספה בקיום המצוות בהידור, בד' אמות של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,

וכידוע הפתגם של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²¹² ש"את הכתבים אני משאיר לכם" (די כתבים לאז איך אייך) – יש לנו את הכתבים והספרים, ומשתמשים בהם בפועל, עד שעוד מוסיפים בהפצת (פרסום והדפסת) כתבים וספרים אלו בריבוי מופלג – הפצת המעיינות חוצה.

ואשרי חלקם, ומהם יראו וכן יעשו רבים – להיטלטל משכונה אחרת, ויתירה מזו – מעיר אחרת, ויתירה מזו – ממדינה אחרת, ובפרט בימי הגשמים – בכדי להוסיף בעניני קדושה, ובודאי שיקויים אצלם הענין ד"לפום צערא אגרא" – שיתוסף אצלם הוספה בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור.

נט. בשיעור רמב"ם היומי (בהלכות ממרים פרקים ד-ו, כמודפס כבר ב"מורה שיעור") מדבר הרמב"ם אודות הדינים דזקן ממרא:

זקן ממרא הוא "חכם מחכמי ישראל שיש בידו קבלה ודן ומורה בדברי תורה כמו שידונו ויורו כל חכמי ישראל שבאת לו מחלוקת בדין מן הדינים עם בית דין הגדול, ולא חזר לדבריהם אלא חלק עליהם והורה לעשות לא כהוראתן"²¹³, ובין התנאים בזה: הוא צריך להיות "חכם שהגיע להוראה סמוך בסנהדרין ויחלוק על בית דין בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת כו"²¹⁴.

ובשיעור היומי מאריך הרמב"ם בפרטיות אודות התנאי שהוא צריך לחלוק על בית דין בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת.

211 ראה כתובות כח, א. וש"נ.

212 אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"א ע' קיג.
נת' בלקו"ש חכ"ז ע' 24 ואילך.
213 פ"ג ה"ד.
214 שם ה"ה.

207 ראה שיחת אור ל"ב טבת שנה זו.

208 בהנחה אחרת: לקראת ר"ח שבט, שבת זו.

209 "היום יום" יד אייר, פסח שני.

210 איוב יא, ו.

ובין הדינים שבזה – כותב הרמב"ם²¹⁵ שהאיסור אינו רק אם "נחלקו בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת", אלא גם אם "נחלקו בדבר המביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כו'", ומביא על זה דוגמאות: "כגון . . . אם נחלקו בדין מדיני ממונות . . . הרי זה חייב, שהרי לדבריו של זה שאומר שזה חייב לזה כל שנטל ממונו כדין נטל . . . ולדבריו של זה שאומר פטור . . . כל שנטל גזל הוא בידו, ואם קידש בו אשה אינה מקודשת, ולדברי האומר שלא נטל, הבא עלי' במזיד ענוש כרת, בשוגג חייב חטאת, ונמצא הדבר מביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת".

ולכאורה זהו דבר פלא הדורש ביאור:

עפ"ז, מתבטלים כל החילוקים בין דיני ממונות ודיני נפשות שהרמב"ם עצמו פירטם לעיל²¹⁶ – כי כל פרט בדיני ממונות יכול להביא לדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת (כמו בנוגע למעות קידושין, כפי שמביא הרמב"ם כנ"ל), שזקן ממרא חייב על זה מיתה (דיני נפשות)!

ואכ"מ²¹⁷.

ל. עוד ענין הדורש ביאור בשיעור רמב"ם היומי:

הרמב"ם כותב²¹⁸ שיש יוצא מן הכלל אחד שבו זקן ממרא חייב אפילו אם אין זה דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת (או דבר שיכול להביא לכך): "חוץ ממצות תפילין בלבד, כיצד, הורה להוסיף טוטפת חמישית בתפילין ויעשנה חמש טוטפות, הרי זה חייב".

והרמב"ם מסיים ש"חייב זקן ממרא על דבר זה הלכה מפי הקבלה, אבל אם נחלקו בשאר מצוות כגון שחלק בדבר מדברי לולב או ציצית או שופר . . . הרי זה פטור מן המיתה".

אבל עדיין דרוש איזה ביאור מדוע מצות תפילין יוצאת מן הכלל.

ויש לומר הביאור:

מכיון שכל מצוה כלולה מכל המצוות (שלכן נאמר ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה"²¹⁹, כי במצוה שמקיים כלולה גם המצוה שפטור ממנה²²⁰) – לכן צריך להשתקף

215 פ"ד ה"ב.

216 הל' סנהדרין פ"א ה"א.

217 ע"פ ההנחה (וכן בחזרת ר' י.כ.) לא תורצה השאלה הנ"ל. ובהנחה אחרת תורץ ע"פ המבואר לקמן בפנים – שמצד ההתכללות בין כל המצוות, גם בדיני ממונות צריך להיות חומר דוגמת דיני נפשות, עכ"פ בדבר שיש לו שייכות מסויימת לדיני נפשות, מכיון שיכול להביא לידי דיני נפשות (אפילו אחר מאה פעמים) – כפי שמצינו בדין דקן ממרא, שחיובו

לא רק בדבר שחייבין על זדונו כרת, אלא גם בדבר שמביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת, כמו דיני ממונות וכיו"ב.

218 הל' ממרים שם ה"ג.

219 סוכה כה, סע"א. סוטה מד, ב. רמב"ם הל' אישות פט"ו ה"ב.

220 צפע"נ כללי התומ"צ בערכו. המשך תרס"ו ס"ע כח. ובכ"מ.

החומר דזקן ממרא גם בשאר המצוות (שאינן בהן חיוב כרת, והן לא מביאות לידי חיוב כרת).

ובין מצוות אלו גופא נבחרה מצות תפילין דוקא – להיותה מצוה כללית, "הוקשה כל התורה כולה לתפילין"²²¹.

והביאור בזה (מדוע מצות תפילין היא מצוה כללית, כך ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"):

הנחת תפילין היא על הזרוע כנגד הלב, ועל הראש (עד מקום שמוחו של תינוק רופס)²²² כנגד המוח, כי ענין התפילין הוא שעבוד המוח והלב²²³, שבזה תלוי כללות הנהגת האדם (בנוגע לקיום כל המצוות).

כי אע"פ שכללות ציור האדם מתחלק ל"תלת שליטין", מוח לב כבד²²⁴ (ר"ת מלך²²⁵) – הרי העיקר הוא המוח והלב. ובפשטות: הכבד הוא רק טפל למוח ולב, שרק מספק (מברר ומזכך) את הדם כו', ובנוסף לזה הכבד אינו מתנענע, משא"כ הלב מתנענע תמיד ומוליך את הדם לכל אברי הגוף. וגם המוח, ש"שכיך ושקיט על דורדייא"²²⁶ – הרי תכליתו להיות נמשך בלב, עד שיהי' "מוח שליט על הלב"²²⁷, שהמוח מנהיג את כל הגוף.

ועי"ז שישנו ה"בכל לבבך ובכל נפשך"²²⁸ – ע"י שעבוד המוח והלב – זה מביא בודאי ל"בכל מאדך"²²⁸, כי מוחו ולבו נותנים לו להבין ולהרגיש את ההכרח ל"בכל מאדך".

לא. וזה מעורר עוד פעם על ה"שטורעם" לאחרונה ב"מבצע תפילין"²²⁹, הנוגע במיוחד בזמנים אלו,

כי למצות תפילין יש גם (נוסף לעילוי הנ"ל) את הסגולה המיוחדת בנוגע לנצחון המלחמה, כפי שראו במוחש, "שמפני קיום מצות תפילין (על הזרוע ועל הקדקוד) יתקיים באנשי המלחמה וטרף²³⁰ זרוע אף קדקוד"²³¹ (מדה כנגד מדה), שלימות הביטול דלעו"ז,

עד לביטול הגלות והבאת הגאולה, כפסק דין הרמב"ם "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה"; ובפרט

סע"א (ברע"מ).

(228) ואתחנן ו, ה.

(229) ראה שיחת ש"פ בראשית תשכ"ח (לקו"ש ח"ו

ע' 271 ואילך). ובכ"מ.

(230) ברכה לג, כ.

(231) ה' קטנות להרא"ש ה' תפילין סט"ו. וראה

בחיי ס"פ ממות. לקו"ש ח"ט ע' 11 ובהערות שם.

וש"נ.

(221) קידושין לה, א. וש"נ. שו"ע אדה"ז אר"ח סל"ז

ס"א.

(222) שו"ע אדה"ז שם סכ"ז סי"ד.

(223) שם סכ"ה סי"א. וראה תניא פמ"א (נו, ב).

(224) זח"ב קנג, א.

(225) מגן אבות לרשב"ץ פ"ה מי"ט.

(226) זח"ג קכח, ב.

(227) תניא פי"ב (יז, רע"א). ובכ"מ – מזח"ג רכד,

– שהכרעת הכף לטובה היתה כבר לפני זמן רב, ומאז הוסיפו ריבוי מופלג דמצוות ומעשים טובים, וא"כ בודאי ובודאי ש"מיד הן נגאלין"²³².

ויהי רצון, שיקויים – כפי שהולכים לקרוא תיכף בתפילת מנחה – שהקב"ה מצוה למשה רבינו, רועה ישראל²³³ וגואל ישראל: "בא אל פרעה"²³⁴, כדאיתא בזהר²³⁵ "דעייל לי' קוב"ה אדרין בתר אדרין כו" בכל הדרגות הפרטיות דקליפת פרעה, ומבטל לגמרי את הקליפות, עד שנעשה "בא אל פרעה" דקדושה, "דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין"²³⁶, בחי' עתיק²³⁷, פנימיות התורה,

ונעשה כהמשך הפרשה – "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים"²³⁸, ויתירה מזו – "ענל צבאותם"²³⁹, למעלה מ"צבאותם" (כמבואר בתו"א ר"פ בא),

"בנערינו ובזקנינו . . בבנינו ובבנותינו", "ישובו הנה"¹¹⁵, באופן ד"קהל גדול", לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, ולבית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו ממש, תיכף ומיד ממש.

[אח"כ הורה לנגן "שיבנה ביהמ"ק". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 4:50].

(236) זח"א רי, א.

(237) לקו"ת שה"ש כד, ריש ע"ד. ובכ"מ.

(238) בא יב, מא.

(239) שם, נא.

(232) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(233) ראה שמו"ר פ"ב, ב. זח"ב כ, ב ואילך.

(234) ר"פ בא (י, א).

(235) ח"ב לר, א.

יומן א' התמימים תשל"ד – פרסום ראשון

הק', תפילת ערבית בשעה 6:45.

• יום חמישי, כ"ג טבת •

הרבי שליט"א בא לקריאת ספר תורה. זה שעשה הגבהה, לאחר הגלילה עשה הרבי בידו הק' תנועה לאות שהתפר לא באמצע ורסקין סידר את זה. תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 6:45 לערך ובשעה 7:30 תפילת ערבית עם הרבי שליט"א. לאחר התפילה הייתה 'בהלה' לקנות שיחה מוגהת של הרבי שליט"א משנת תשל"ב.

לאחר 10 דקות מהתפילה יצא הרבי ונסע לבית. כשהרבי שליט"א פתח את הדלת של גן עדן התחתון, ובחור אחד הי' הולך לכיוון היציאה - כנראה אחד מהארז'נטינים - וכשהרגיש שהרבי שליט"א יצא, הלך בפזיזות גדולה עם רעש ברגלים לצד והרבי שליט"א קצת הלך לאט. כולם ציפו להתוועדות אולם לא התקיימה.

לאחר סדר חסידות הלכתי ל770 וקניתי את כל חמשת התמונות איך שהרבי שליט"א יוצא מ770 לנסוע לאוהל. לאחר מכן חזרתי ל770 וראו את כל התמונות שקניתי והתפעלו וגם זרחי ראה את התמונות.

• יום שישי, כ"ד טבת •

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א ולאחרי כשלושת רבעי שעה תפילת ערבית עם הרבי שליט"א. זמן מה לאחר התפילה הלכתי לחדר ובדרך ואחרי אלבאני אחרי הרמזורים הייתה התנגשות בין שני מכוניות ובעל

• יום ראשון, י"ט טבת •

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:30. הרבי שליט"א יצא מחדרו הק' לתפילת ערבית בשעה 6:50 מיד כשבא הרבי שליט"א מהבית. אחרי תפילת שמונה עשרה נפל דף מהסידור של הרבי שליט"א והרבי שליט"א התכופף והרים את הדף ומאיר הארליג רצה להתקדם כדי להרים את הדף אולם איחר את המועד, ושמתי לב שכשחזר הרבי שליט"א הביט עליו.

• יום שני, כ' טבת •

הרבי שליט"א לא בא הבוקר לקריאת ספר תורה עקב שהייתה אתמול בערב יחידות. תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:25. תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 6:50, כשבאתי ל770 הרבי שליט"א עוד לא בא מהבית.

• יום שלישי, כ"א טבת •

הרבי שליט"א לא יצא לתפילת מנחה והתפללנו לבד. תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 6:50 לאחר שהרבי שליט"א הגיע מהבית בשעה 6:45 בערך.

• יום רביעי, כ"ב טבת •

תפילת מנחה בשעה 3:15. הרבי שליט"א עמד כל הזמן בחזרת הש"צ עקב שבחור אחד עמד מול השלחן של הרבי שליט"א מרחוק. הרבי שליט"א הלך כבר למקווה וחשבנו שהרבי יסע לאוהל אולם הרבי שליט"א לא נסע. כשבאנו לתפילת ערבית הרבי הי' בחדרו

• יום ראשון, כ"ו טבת •

בשעה 3:10 הרבי שליט"א יצא להלוי של יהודי אחד. בשעה שהרבי שליט"א יצא השוליים של המגבעת של הרבי שליט"א התרומם במקצת. שוטר עצר את התנועה בקינגסטון והרבי שליט"א עמד אחרי קינגסטון במדרכה עד שעברו המכוניות הצריכות לנסוע אולם הייתה 'עכבה' במקצת והרבי שליט"א אמר לחדקוב בנוגע למכוניות שצריכים לנסוע מיד. חדקוב עבר לעבר הכביש, ועלה על גוש קרח שהי' בשפת הכביש ועורר את בעלי המכוניות שיסעו ומיד נסעו. לאחר מכן הרבי שליט"א חזר ל770, נטל את ידיו הק' ואמר יושב בסתר, ולאחר מכן נכנס לחדרו הק'.

בכל הברזים הי' תור גדול והי' הזמן מאד קצר היות והרבי שליט"א צריך לצאת לתפילת מנחה והלכתי לנטול ידיים בעזרת נשים שלא הי' שם אף אחד. הרבי שליט"א יצא לתפילת מנחה בערך בשעה 3:20 והשוליים של המגבעת כבר היו בסדר. לאחר תפילת מנחה הרבי שליט"א נתן לעני צדקה.

תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 6:50 - כשבאתי ל770 לא הי' בחדרו הק' וראיתי כשבא בערך 5 דקות לפני תפילת ערבית. בשעה 9:15 בא לחובבי תורה משרקי והודיע שב770 בא צלם אחד שמוכר תמונות של התוועדות כנראה ו' תשרי ובתמונות אני וסעדיה מצולמים. מיד הלכתי אני ומשה ל770 וקניתי שני תמונות אחת לסעדי' ואחת לי.

• יום שני, כ"ז טבת •

הרבי שליט"א לא בא היום לקריאת

המכונית הלא פגועה כ"כ הי' ישראלי והשני להבדיל הי' שחור.

• ש"פ וארא, כ"ה טבת, •

• מבה"ח שבט •

קמתי בבוקר בשעה 8:30 והי' בדרך סכנת החלקה ועד שהגענו ל770 והרבי שליט"א כבר נמצא. תפילת שחרית עם הרבי שליט"א בשעה 10. לאחר תפילת שחרית רצנו לאכול במטבח אולם היום לא פתח עקב שהי' תקלה ?? ושמענו קידוש בזאל.

ההתוועדות בשעה 1:30. במספר שירים הרבי שליט"א התנועע וכן מסר לדוד רסקין בקבוק משקה שהרבי שליט"א עירב בו מכוס של ברכה, וכן את המזונות. כמו כן נתן הרבי שליט"א לילד כוס מהבקבוק משקה. הרבי שליט"א דיבר על מיהו יהודי וכן על הנסיגה. ההתוועדות נסתיימה בשעה 4:20.

לאחר התפילה הרבי שליט"א התחיל לשיר 'נייעט נייעט ניקאוא' ולאחמ"כ יצא וכולם שרו והרבי שליט"א עשה תנועות בידו הק'. לאחר כ-20 מטר מ770 ילד אחד מאחד הדירות רץ לעבר הרבי שליט"א ונתן לרבי שליט"א יד והרבי שליט"א נתן לילד שלום בידו הק' והילד חזר לאמו שעמדה והציצה מליד דלת ביתם. ליוותי את הרבי שליט"א עד לביתו.

תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 6:50. לאחר התפילה הרבי יצא ונסע לבית כשלפני כן מסר הרבי שליט"א לבנימין קליין מכתבים.

בשעה 6:45 באותו רגע שהיינו ליד 770 הרבי שליט"א ירד מהמכונית ונכנס ל770. תפילת ערבית בשעה 6:45.

ספר תורה היות שהייתה אתמול בערב יחידות. דוד מלכה נכנס אתמול ליחידות. תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:30. תפילת ערבית עם הרבי שליט"א בשעה 6:50.

• יום רביעי, כ"ט טבת •

לפני הצהריים הרבי שליט"א נסע לאוהל. תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 6:40.

• יום שלישי, כ"ח טבת •

תפילת מנחה עם הרבי שליט"א בשעה 3:20. כשבאנו לתפילת ערבית

הוספה:

צילום כתי"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – בקשר להמדובר בהתוועדות זו

פיענוח:

כ"ז שייך ויתן לועד רבני אנשש"י שבאה"ק (1)

הכרזתי בהתוועדות – שטיפשות לומר שאמרתי ר"ל לעשות היפך פס"ד השו"ע –
ורק טיפש יאמין לזה

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

הרה"ח רז בן שרה

רעייתו מרת שירן בת עדיי רחל

וילדיהם החיילים בצבאות ה'

מנחם מענדל בן שירן

ותניא מינה בת שירן

שיחיו

חן

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נא!